OPOREZIVANJE MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA U RH I OSTALIM ĈLANICAMA EU

Perica, Anamarija

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:704082

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-25**

Repository / Repozitorij:

REFST - Repository of Economics faculty in Split

SVEUČILIŠTE U SPLITU

EKONOMSKI FAKULTET

DIPLOMSKI RAD

OPOREZIVANJE MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA U RH I OSTALIM ČLANICAMA EU

Mentor: Prof. dr. sc. Nikša Nikolić **Studentica: Anamarija Perica, bacc. oec.**

Split, rujan 2020.

SADRŽAJ:

1. **UVOD** **4**
   - **1.1. Problem istraživanja** 4
   - **1.2. Predmet istraživanja** 6
   - **1.3. Istraživačke hipoteze** 6
   - **1.4. Ciljevi istraživanja** 7
   - **1.5. Metode istraživanja** 8
   - **1.6. Doprinos istraživanja** 9
   - **1.7. Struktura rada** 10
2. **ULOGA I ZNAČAJ MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA U RH** **11**
   - **2.1. Pojmovno određenje malog i srednjeg poduzetništva u RH** 12
     - 2.1.1. Određenje poduzetništva i poduzetnika 12
     - 2.1.2. Definicija mikro malih i srednjih poduzeća 15
   - **2.2. Kategorizacija malog i srednjeg poduzetništva u RH** 17
   - **2.3. Značaj malog i srednjeg poduzetništva u gospodarstvu RH** 19
     - 2.3.1. Prednosti i nedostaci malog i srednjeg poduzetništva 25
     - 2.3.2. Prepreke razvoju malih i srednjih poduzeća 27
     - 2.3.3. Stanje sektora malih i srednjih poduzeća u 2018. 29
3. **MALA I SREDNJA PODUZEĆA U POREZNOM SUSTAVU RH** **31**
   - **3.1. Obilježja poreznog sustava u RH** 33
     - 3.1.1. Porez na dohodak 37
     - 3.1.2. Porez na dobit 38
     - 3.1.3. Porez na dodanu vrijednost, trošarine i posebni porezi 40
   - **3.2. Porezna reforma i njena obilježja** 41
     - 3.2.1. Izmjena i dopuna zakona o porezu na dobit za 2020. 43
     - 3.2.2. Izmjena i dopuna zakona o porezu na dohodak 2020. 43
     - 3.2.3. Izmjena i dopuna zakona o porezu na dodanu vrijednost za 2020. 44
   - **3.3. Oporezivanje malog i srednjeg poduzetništva u RH** 44
   - **3.4.Sličnosti i karakteristike oporezivanja s EU** **47**
   - **3.5. Izvori financiranja malog poduzetništva u RH** 50
     - 3.5.1. Unutarnji izvori MSP sektora 50
     - 3.5.2. Vanjski izvori financiranja MSP sektora 51

4. EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE **55**
4.1. Opći podaci o promatranim poduzećima 55
5. ZAKLJUČAK **65**
LITERATURA **67**
POPIS GRAFOVA SLIKA I TABLICA **71**
SAŽETAK **72**
SUMMARY **72**

1. UVOD

1.1. Problem istraživanja

Mala i srednja poduzeća važan su dio hrvatskog gospodarstva, te prema podacima Centra za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva predstavljaju najveći udio u broju poduzeća, za 2019. (99,7%), i zapošljavaju gotovo tri četvrtine (72,2%) svih zaposlenih u poslovnim subjektima u Hrvatskoj.

Kada se uzme u obzir važnost malih i srednjih poduzeća kao generatora novih radnih mjesta, pokretača inovacija, nositelja izvoza i dodane vrijednosti, sasvim je razumljiva briga države oko usmjeravanja i poticanja razvoja ovoga gospodarskog segmenta.

Vlada Republike Hrvatske nastoji izgraditi poticajno poduzetničko okruženje za srednja i mala poduzeća budući da su oni generatori rasta i razvoja ukupnog gospodarstva. Program su započeli poreznom reformom i smanjenjem dijela parafiskalnih nameta,a trebali bi se nastaviti dinamiziranjem reformskih procesa definiranih u Nacionalnom programu reformi i Akcijskom planu za administrativno rasterećenje gospodarstva.

Programom za konkurentnost poduzetništva malih i srednjih poduzeća -COSME, nastoji se ojačati konkurentnost i održivost poduzeća Europske Unije. Ciljevi takvih programa nastoje:[1] olakšati pristup financiranju malih i srednjih poduzeća, stvoriti okruženje koje je pogodno za stvaranje i rast gospodarstva, poticati poduzetničku kulturu u Europi, pomagati malim poduzećima izvan svoje matične zemlje i poboljšati njihov pristup tržištima.

Sve više se uvažavaju specifičnosti malih i srednjih poduzetnika kojima je potrebno niže porezno opterećenje kako bi se oslobodila sredstva za daljnji rast i razvoj, ali i manje opterećivanje administrativnim procedurama i postupcima, jer oni za to nemaju dovoljne vlastite kapacitete.[2]

Mala i srednja poduzeća susreću se s nizom problema u svom poslovanju, od administrativnih prepreka, neučinkovitosti pravosuđa, dugotrajne procedure registracije vlasništva, slabe usmjerenosti na poduzetničko obrazovanje,itd.

[1] Europski strukturni i Investicijski fondovi. Program za konkurentnost poduzetništva i MSP-a. Dostupno na: https://strukturnifondovi.hr/program-za-konkurentnost-poduzetnistva-i-msp-a-cosme-programme-for-the-competitiveness-of-enterprises-smes/

[2] Hrvatska gospodarska komora(2018).Za razvoj poduzetnika potrebno je smanjiti porezna opterećenja. Glas Slavonije. Dostupno na: http://glas.hr/353499/7/Za-razvoj-poduzetnika-potrebno-je-smanjiti--porezna-opterecenja

Porezni sustav Republike Hrvatske karakterizira:[3] visoko porezno opterećenje u odnosu na druge zemlje, veliki broj olakšica, oslobođenja i izuzeća, porezna nestabilnost, te je u RH dojam porezne nesigurnosti među poduzetnicima najviši.
Ukupni troškovi ubiranja poreza sastoje se od dva oblika troška:[4] administrativnih troškova i troškova ispunjenja porezne obveze. Administrativni troškovi jesu troškovi koje ima porezna uprava, a koji su vezani uz ubiranje poreza. Troškovi ispunjenja porezne obveze jesu troškovi koje imaju porezni obveznici, tj. poslodavci i pojedinci ne bi li zadovoljili zahtjeve što ih pred njih postavlja porezna uprava. U troškove koje imaju poduzeća ubrajaju se svi troškovi koje ona imaju kako bi zadovoljila porezne propise. Kao jedne od glavnih poreznih opterećenja za poduzeća u Hrvatskoj su: porez na dohodak, porez na dodanu vrijednost, porez na dobit i prirez.

Visoko porezno opterećenje poduzeća imat će negativan učinak na potražnju radne snage (supstitucija rada, posebice nisko obrazovanoga, kapitalom smanjenje proizvodnje ili njeno preseljenje na drugu lokaciju, gdje su troškovi rada niži). Osim negativnih učinaka na potražnju radne snage, dio zaposlenih mora utrošiti vrijeme u vođenju poreznih knjiga, ispunjavanju poreznih obrazaca, izučavanju poreznih propisa i slično. Čak ako u tim poslovima provode samo trećinu svojega radnog vremena, oni bi u to vrijeme mogli raditi nešto drugo. Dakle osim izravnog troška javlja se i oportunitetni trošak, a on je zapravo output koji nije proizveden.[5] Tako stvoren trošak kod poduzeća radi potrebe ubiranja poreza postaje dio cijene, pa se prebacuje na potrošača, ili se u obliku snižene dobiti prevaljuje na poduzeće.

Zbog visokih poreznih opterećenja poduzetnici pribjegavaju izbjegavanje plaćanja poreza, ne koriste više službene izvore financiranja, smanjuju kapitalnu intenzivnost svoje proizvodnje i posluju unutar mnogo kraćeg vremenskog razdoblja. Porezni sustavi trebaju biti uspostavljeni tako da smanjuju troškove poreznih obveznika kao i da smanjuju administrativne troškove poreznih vlasti, te isto tako da ne dovode do izbjegavanja plaćanja poreza i porezne utaje.

Glavni problem kojim će se baviti ovaj rad su posljedice prevelike porezne opterećenosti na izvore financiranja malih i srednjih poduzeća. Zbog značajnih poreznih davanja, istraživanjem će se pokušati utvrditi bi li se u slučaju manjeg poreznog opterećenja smanjio pritisak na eksterne izvore kod financiranja investicija.

---

[3] Marić Z. (2016). Reforma poreznog sustava, Ministarstvo financija, Dostupno na: https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Sjednice/2016/1%20sjednica%2014%20Vlade/1%20-%2010.pdf
[4] Kesner-Škreb, Marina: "Porezna politika i gospodarski rast." Privredna kretanja i ekonomska politika 9.73 (1999): 62-121.
[5] Kesner-Škreb, Marina: Financijska praksa, 1999, 23 (2), 203-205,Institut za javne financije,10 000 Zagreb

1.2. Predmet istraživanja

Predmet istraživanja ovoga rada je visoki stupanj poreznog opterećenja na mala i srednja poduzeća u Republici Hrvatskoj. Visoki administrativni troškovi i troškovi ispunjenja porezne obveze nepovoljno utječu na poduzetnike te oni pribjegavaju izbjegavanje plaćanja poreza kao i što smanjuju kapitalnu intenzivnost svoje proizvodnje. Pri istraživanju analizirat će se učinci koje takva porezna davanja imaju na izvore financiranja, odnosno na investicije. Pozivajući se na istraživanja, u radu će se pokazati, da visoki stupanj poreznog opterećenja smanjuje potražnju poduzeća na ulaganje u daljnji rast i razvoj.

1.3. Istraživačke hipoteze

Hipoteza koja proizlazi iz problema i predmeta istraživanja te koja će se ovim istraživanjem dokazati ili opovrgnuti je:

H1: Smanjenje poreznog opterećenja uzrokovat će povećanje ulaganja u investicije i inovativne aktivnosti.

Mala i srednja poduzeća danas predstavljaju važan dio globalnog i nacionalnog gospodarstva, imaju sve veći udio u ključnim makroekonomskim pokazateljima te se smatraju glavnim pokretačima ekonomskoga razvoja većine ekonomija. Inovativnost je jedan od najvažnijih aspekata njihove uspješnosti.[6] Međutim, problem koji višestruko utječe na razvoj inovativnih aktivnosti poduzeća su svakako pristupi izvorima financiranja.

U Hrvatskoj, komercijalne banke u svojoj ponudi imaju različite vrste kredita za financiranje malih i srednjih poduzeća:[7] kredite za financiranje izvoza, za obrtna sredstva, investicijske kredite, građevinske kredite, kredite za turističke usluge, hipotekarne kredite, kredite za specifične djelatnosti (primjerice, zelene djelatnosti), kredite za početnike, kredite za dobavljače, kredite za poduzetnice i drugo.

[6] Mečev and Jelena Žaja. "Inovacijske aktivnosti malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj: empirijsko istraživanje u ICT sektoru." Obrazovanje za poduzetništvo-E4E: znanstveno stručni časopis o obrazovanju za poduzetništvo 7.2 (2017): 29-44.

[7] Knežević D., Has M.: "Financiranje malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj i usporedba s Europskom unijom." Obrazovanje za poduzetništvo-E4E: znanstveno stručni časopis o obrazovanju za poduzetništvo 8.1 (2018): 165-180.

Budući da se mala i srednja poduzeća u Hrvatskoj koriste različitim vrstama financiranja kako bi opstala na tržištu, veliki dio svojih financijskih prihoda odvajaju za plaćanje poreza.

Unatoč činjenici da jedan dio kapitala odvajaju na plaćanje administrativnih troškova, dio koji odvajaju na plaćanje poreza im predstavlja dodatno opterećenje. Smanjenjem poreznih stopa na rad,posebice poreznih stopa na dobit, potaknuo bi se višak novčanih sredstava te bi se rasteretilo poduzetnike od ionako visokih novčanih troškova. Višak novčanih sredstava koji im sada stoji na raspolaganju mogli bi usmjeriti na povećanje investicija i inovacija, te bi se samim time potaknulo zapošljavanje (smanjila nezaposlenost) i povećala konkurentnost radne snage na tržištu rada. Porezi na rad negativno utječu na poduzetničku klimu i stvaranje novih poduzetnika, te je nužno njihovo smanjivanje.

Iz postavljene radne hipoteze proizlazi da je zavisna varijabla ulaganje u investicije i inovativne aktivnosti, dok je nezavisna varijabla smanjenje poreza.

1.4. Ciljevi istraživanja

Glavni cilj ovog istraživanja je pokazati kako prevelika porezna davanja onemogućuju oslobađanje novčanih sredstava za ulaganje u investicije i inovativne aktivnosti, te može li se reduciranjem poreznih opterećenja postići smanjenje pritiska na eksterne izvore kod financiranja investicija.

Pomoćni ciljevi su:

-analizirati učinke poreznih opterećenja u EU i navesti sličnosti s onima u RH

-analizirati učinke poreznih opterećenja na ulaganje u istraživanje i razvoj, potražnju za radnom snagom

-navesti programe i aktualne politike vlade RH prema cilju rasterećenja gospodarstva

-navesti oblike financiranja malih i srednjih poduzeća

-objasniti ulogu investicija za razvoj malih i srednjih poduzeća

-dati kritički pregled dosadašnjih istraživanja

1.5. Metode istraživanja

U ovom poglavlju navode se osnovne metode istraživanja te ističu problemi na koje se nailazi prilikom istraživanja. Rad će se sastojati od dva dijela, teorijskog i empirijskog dijela istraživanja.

Tijekom izrade teorijskog dijela, koji će se temeljiti na sekundarnim izvorima podataka, koristit će se više različitih metoda istraživanja:[8]

-metoda analize- raščlanjivanje složenijih pojava i misli na jednostavnije

-metoda sinteze- povezivanje jednostavnijih pojava i misli u složenije

-induktivna metoda- donošenje zaključaka o općem sudu na temelju pojedinačnih činjenica

-deduktivna metoda- donošenje pojedinačnih zaključaka na temelju općeg stajališta

-komparativna metoda- uspoređuje činjenice

-deskriptivna metoda- opisivanje činjenica te empirijsko utvrđivanje njihovih odnosa

-metoda kompilacije- preuzimanje tuđih i dokazanih znanstvenih članaka

U empirijskom dijelu rada, koji će se temeljiti na primarnim izvorima podataka, bit će promatran odnos između razine investicija i porezne opterećenosti. Investicije će se promatrati s obzirom na 3 vrste investicija, a to su: Financijske - ulaganja u financijsku imovinu (dionice, obveznice i dr. vrijednosni papiri), Realne – ulaganje u dugotrajnu i kratkotrajnu imovinu poduzeća, Neopipljive – goodwill, patenti, licencije, ljudski potencijal,itd.

Porezna opterećenost mjerit će se preko stope poreza na dobit. Također bit će prikazane i obveze za plaće, doprinose i slično. Kao jedan od faktora koji utječe na porezno opterećenje u sustavu poreza na dobit i koji će biti uključen u stopu poreza na dobit bit će godišnja stopa amortizacije.

[8] Žugaj, Miroslav. "Metode analize i sinteze (s osvrtom na organizaciju proizvodnje)." Journal of Information and Organizational Sciences 2-3 (1979): 113-139.

U radu će se koristiti metode deskriptivne statistike, odnosno bit će prikazane srednje vrijednosti (aritmetička sredina, medijan), te pokazatelji disperzije (standardna devijacija te koeficijent varijacije). Kolmogorov-Smirnovim neparametrijskim testom uspoređivat će se kumulativna raspodjela dvaju skupina podataka. Korelacijom će se testirati povezanost, dok će se regresijom utvrditi utjecaj povezanog aspekta na ulaganja u istraživanje i razvoj. Analiza će sadržavati podatke koji imaju vremensko obilježje i obilježje jedinice opažanja. Utjecaj poreznog aspekta će se analizirati i panel metodom, te će se prikazati kontrolne varijable, odnosno vrijednosti koje će se vezivati za vrijednost investicija.

1.6. Doprinos istraživanja

Istraživanje koje se provodi u ovom radu doprinijet će boljem shvaćanju utjecaja poreznog opterećenja na mala i srednja poduzeća kao procesa koji obuhvaća cijelo gospodarstvo i ekonomski razvoj. Iako je oporezivanje široko prisutan pojam i postoji veliki broj objavljenih članaka o njemu, ovaj rad će skrenuti pažnju na povećani dio novca koji se troši na porezna davanja, te samim time uzrokuje smanjenju aktivnost poduzeća u inovativnim aktivnostima.

Rad će objediniti statističke podatke i teorijske postavke koje ukazuju na probleme s kojima se susreću poduzeća uslijed mijenjanja poreznog sustava. Prilikom analiziranja poreznih opterećenja promatrat će se osam najboljih hrvatskih poduzeća s Deloitte ljestvice 50 tehnoloških poduzeća s najbržim rastom u Srednjoj Europi u 2018. godini. Poduzeća koja će se promatrati s ljestvice su redom: „Q Software“, „Ars Futura“, „Microblink“, „Rimac Automobili“, „Infinum“, „Telum“, „Profico“ i „Include“.

Sva redom poduzeća većinom posluju u industriji softvera. Razdoblje u kojem će se analizirati poduzeća bit će od 2013. do 2019.godine.

Podaci će biti preuzeti s Registra Godišnjih financijskih izvještaja sa službene stranice Fina.

1.7. Struktura rada

Prvo poglavlje diplomskog rada „Uvod“, obuhvaća metodologiju izrade rada. U uvodnom poglavlju razmotrit će se glavne pretpostavke rada: problem i predmet istraživanja. Definirat će se ciljevi istraživanja i predstaviti hipoteze. Potom će se govoriti o metodama u istraživanju, doprinosu te samoj strukturi rada.

Drugo poglavlje rada obuhvaća ulogu malih i srednjih poduzeća te njihove značajke. Naglasak će biti na njihovoj učinkovitosti za gospodarstvo u cjelini, te će se spomenuti prednosti i nedostaci samih poduzeća.

Treće poglavlje razradit će porezni sustav općenito u RH. Koji su to oblici poreznih sustava u RH, koji se porezi odnose na poslovanje malih i srednjih poduzeća, kojim mjerama država može poticati mala i srednja poduzeća, te koje su sličnosti s Europskom Unijom i na koji način ona potiče poduzeća. Izdvojit će se porez na dobit kao jedan od čimbenika koji pridonosi donošenju odluka o investiranju te će se spomenuti strategije koje Vlada donosi za poduzetnike, u smislu olakšavanja njihovog poslovanja.

Četvrto poglavlje obuhvaća empirijski dio rada. U četvrtom poglavlju se definira samo istraživanje. Analiziraju se postavljene hipoteze čije će se prihvaćanje ili odbacivanje usmjeriti na pružanje informacija o važnosti poreznih opterećenja na mala i srednja poduzeća. Poglavlje će obuhvaćati i analizu i interpretaciju dobivenih rezultata.

U završnom poglavlju bit će izneseni zaključci.

Na kraju rada je popis literature, popis tablica i slika, te sažetak na engleskom i hrvatskom jeziku.

2. ULOGA I ZNAČAJ MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA U RH

Inovacije i poduzetništvo usko su povezani te su temelj razvoja napredne ekonomije i društva u cjelini. Kako bi se poduzetništvo razvijalo u suvremenom okruženju koje obiluje konkurencijom te je obilježeno izuzetno naprednim otkrićima u struci i znanosti, potrebno je motivirati poduzetnike da budu inovatori te podržavati njihovu osobnost i kreativnost u razvoju poslovanja. Poduzetništvo je pokretač ekonomskog razvoja i država mora osigurati sve uvjete za razvoj poduzetništva.[9]

EU ima za cilj stvaranje najkonkurentnije privrede na svijetu utemeljene na znanju i inovacijama. Svjesna značaja i uloge malih i srednjih poduzeća, prvenstveno kao glavnih inovatora i izvora zaposlenosti, EU konstantno unaprjeđuje i naglašava politike koje pomažu razvoju malog i srednjeg poduzetništva.

Politika EU na području malog i srednjeg poduzetništva može se svesti na osam osnovnih ciljeva: [10]

-Otklanjanje prepreka administrativnog, financijskog i pravnog karaktera

-Poticati integraciju malih i srednjih poduzeća u jedinstveno tržište

-Pružati pomoć malim i srednjim poduzećima u cilju korištenja programa EU-e, posebno onim slabije razvijenim

-Pružati podršku svim uslugama koje su u funkciji razvoja malih i srednjih poduzeća

-Promovirati zajedništvo, suradnju i partnerstvo

-Pružati pomoć pri nabavi kapitala

-Unaprijediti kvalitetu menadžerskog djelovanja u malim i srednjim poduzećima

-Prilikom formiranja novih normi uzeti u obzir iskustva malih i srednjih poduzeća

U svakoj razvijenoj zemlji upravo su poduzetnici ti koji svojim kontinuiranim radom i primjenom inovativnih rješenja najviše doprinose ekonomskom razvoju i otvaraju radnih

[9] Gregorić, M., Hegeduš, I., & Kolenko, K. (2018). Važnost inovacija i poduzetništva za ekonomski razvoj Republike Hrvatske. Obrazovanje za poduzetništvo-E4E: znanstveno stručni časopis o obrazovanju za poduzetništvo, *8*(Special issue/Posebn), 23-43.

[10] Nanić, A. (2013). MALA I SREDNJA PODUZEĆA KAO NOSILAC RAZVOJA PRIVREDE EUROPSKE UNIJE. Tranzicija, 15. (31.), 96-106. Pruzeto s https://hrcak.srce.hr/108368

mjesta te smanjuju nezaposlenost u državi. Poduzetnici su svjesni da je, osim ideje, volje i entuzijazma, važno propulzivno i poticajno poduzetničko okruženje. Od izuzetne je važnosti osigurati kontinuirani progres poduzetništva jer će se samim time potaknuti i ekonomski razvoj. [11]

Mala i srednja poduzeća kao osnovni generatori zapošljavanja i razvoja privrede imaju ključnu ulogu u privredi Europske unije. Prema službenoj statistici EU oko 99, 8% poduzeća čine upravo mala i srednja poduzeća, te tako čine prioritet razvoja cjelokupne privrede. Njihov se značaj posebno ogleda u činjenici da Europska komisija upravo ovaj sektor privrede prepoznaje kao glavne generatore razvoja privrede i rasta zapošljavanja, što je posebno važno u kriznim periodima. Mnogi domaći poduzetnici u krizi su zapravo vidjeli šansu za ostvarenje svoje ideje pokretanjem biznisa i korištenjem prirodnih bogatstava.[12]

2.1. Pojmovno određenje malog i srednjeg poduzetništva u RH

2.1.1. Određenje poduzetništva i poduzetnika

Poduzetništvo (engl. entrepreneurship) je spremnost pojedinca ili više partnera da uz određeno ulaganje kapitala i preuzimanje rizika uz neizvjesnosti uđe u poslovni pothvat s ciljem stvaranja profita. To je način gospodarskog djelovanja u kojem poduzetnik odlučuje što, kako i za koga stvoriti i na tržištu realizirati posao, ulazeći u poduzetnički pothvat na svoj trošak i rizik s ciljem stjecanja dobiti.[13]

Poduzetništvo nije profesija, to je sposobnost da se pokrenu neke aktivnosti radi postizanja određenog cilja, preuzimajući rizik i odgovornost. Bez obzira na to što se mogu poduzimati različite aktivnosti na različitim područjima, poduzetništvo je u uobičajenom smislu vezano uz gospodarstvo i uz pokretanje vlastitog posla. U poduzetništvo su ugrađena tri osnovna pojma:[14]

-pokretanje novog posla

-sklonost riziku

-inovativnost.

[11] Gregorić, M., Hegeduš, I., & Kolenko, K., op.cit. ,str. 25.
[12] Nanić, A., op.cit., str 1.
[13] Rajsman, M., Petričević, N. i Marjanović, V. (2013). Razvoj malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj. Ekonomski vjesnik, XXVI (1), 250-262. Preuzeto s https://hrcak.srce.hr/108210
[14] Ibidem, str. 251.

Poduzetništvo je djelatnost poduzetnika usmjerena na pokretanje, organiziranje i inoviranje poslovanja poduzeća s temeljnom svrhom stvaranja novog tržišta. Poduzetništvo stalno teži novom i nikad se ne miri s postojećim. U modernom poduzetništvu vrijedi načelo da sve što je dobro danas nije dobro za sutra. Zato se na poduzetništvo ne smije samo gledati kao na oruđe vlastitog probitka, već ono oblikuje, trajno potiče i biva značajnim dijelom društvenog napretka. Poduzetništvo današnjice obnavlja, transformira i potiče razvoj ekonomija diljem svijeta – ono generira pojavljivanje novih poslovnih pothvata, otvaranje brojnih novih, najčešće malih trgovačkih društava, novo zapošljavanje i obnavljanje „svježom krvi" nacionalnih ekonomija, pružajući im vitalnost, inovativne proizvode i usluge i povećavajući im mogućnost za opći društveni, kulturni i socijalni napredak.[15]

Poduzetnik je osoba koja poduzima određene pothvate i pri tome preuzima neizvjesnost i rizik. Poduzetnik je osoba koja organizira i upravlja tvrtkom preuzimajući sav rizik s ciljem ostvarenja profita, to je osoba sa znanjima iz područja marketinga, financija, upravljanja, poslovnog odlučivanja, a sva ta znanja je stekao u školi. U poduzetničkom procesu sudjeluje nekoliko ključnih čimbenika i to:[16] poduzetnik, poslovna prilika i potrebna sredstva. Poduzetnik preuzima rizik u novcu, vremenu i ugledu, mora imati viziju, mora znati odrediti poslovne ciljeve, utvrditi poslovnu strategiju i znati koncipirati poslovni plan. Najvažniji je čimbenik poduzetničkog procesa poduzetnik, jer bez njega ne može doći do pokretanja poduzetničkog procesa. [17]

Teško je iskazati osobine koje bi okarakterizirale poduzetnika, ali neka su istraživanja pokazala da će kao poduzetnici vjerojatno uspjeti oni koji posjeduju sljedećih šest osobina:[18]

-inovativnost

-razumno preuzimanje rizika

-samouvjerenost

-uporan rad

[15] Ibidem, str.252.
[16] Hunjet, A., Kozina, G. i Milković, M. (2012). Stjecanje znanja i vještina za budućnost u poduzetništvu. Učenje za poduzetništvo, *2* (2), 103-115. Preuzeto s https://hrcak.srce.hr/130251
[17] Ibidem, str.105.
[18] Siropolis, N.C., Menadžment malog poduzeća, MATE d.o.o., Hrvatska obrtnička komora, Zagreb, 1995., str. 43-47.

-postavljanje ciljeva

-odgovornost.

Malo gospodarstvo obuhvaća male i srednje poduzetnike te obrtnike, a definira se ovisno o broju zaposlenih, godišnjem prometu (ili ukupnoj aktivi) i prihodu, te je veoma bitno i u Hrvatskoj i u Europskoj uniji.

Zbog rješavanja ratnih, tranzicijskih i privatizacijskih problema, Hrvatska je relativno dugo zanemarivala potrebe sektora maloga gospodarstva. Postavši svjesna njegova značenja u suvremenim, svjetskim okvirima, a time i u Hrvatskoj, tek je 2002. godine pristupila donošenju zakonske regulative u kojoj će mala i srednja poduzeća nalaziti svoje uporište. Ključni korak bio je donošenje Zakona o poticanju razvoja malog gospodarstva. Tim su se Zakonom uredile osnove za primjenu poticajnih mjera gospodarske politike usmjerenih razvoju, restrukturiranju i tržišnom prilagođavanju maloga gospodarstva, te osnivanje Hrvatske agencije za malo gospodarstvo.[19]

Ciljevi razvoja maloga gospodarstva:[20]

-povećanje zapošljavanja

-povećanje izvoza i prilagodba svjetskom tržištu

-povećanje učinkovitosti, kvalitete i konkurentnosti malog gospodarstva

-istraživanje, razvoj i primjena suvremenih tehnologija i inovacija

-povećanje broja subjekata u malom gospodarstvu

-poticanje djelatnosti koje ne onečišćuju okoliš.

Malo i srednje poduzetništvo u današnjem ekonomskom sistemu definiraju se kao snaga koja može u najvećoj mjeri utjecati na poboljšanje određene nacionalne gospodarske strukture. Malo i srednje gospodarstvo u Hrvatskoj predstavlja jedan od mogućih generatora zapošljavanja i ekonomskog te gospodarskog razvoja. Europska unija predstavlja veliku šansu za Hrvatsko malo gospodarstvo budući da mala i srednja poduzeća u Hrvatskoj

[19] Kersan-Škabić, I. i Banković, M. (2008). MALO GOSPODARSTVO U HRVATSKOJ I ULAZAK U EUROPSKU UNIJU. Ekonomska misao i praksa, (1), 57-75. Preuzeto s https://hrcak.srce.hr/26360
[20] Narodne novine, (2002). Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva,Narodne novine d.d., br. 29/02,63/07

trenutno značajno zaostaju za ekonomskom efikasnošću malog gospodarstva Europske unije. Hrvatska mala i srednja poduzeća moraju smanjiti svoje troškove poslovanja, dodatno investirati u inovacije i razvoj novih proizvoda i usluga, pronalaziti nova atraktivna tržišta kao i kanale distribucije te povećati kvalitetu poslovanja.[21]

2.1.2. Definicija mikro malih i srednjih poduzeća

Preporuka koja stvara prvu jedinstvenu definiciju MSP-a usvojena je od strane Komisije 1996. godine. Ova definicija primijenjena je širom EU.

6. svibnja 2003. godine Europska komisija je usvojila novu preporuku kako bi uzela u obzir ekonomski razvoj od 1996. godine do danas. Preporuka je stupila na snagu 1. siječnja 2005. godine i primjenjuje se na sve politike, programe i mjere koje Komisija provodi na području MSP-a. Preporuka Europske komisije, 2003/361/EC objavljena u glasilu Službeni list Europske unije L 124, str. 36 od 20. svibnja 2003. jedina je vjerodostojna osnova u određivanju uvjeta klasifikacije poduzeća kao MSP-a.[22]

Definicija malih i srednjih poduzeća glasi: "Skupina mikro, malih i srednje velikih poduzeća (MSP-i) obuhvaća poduzeća koja zapošljavaju do 250 zaposlenika, ukupni godišnji promet im ne prelazi 50 milijuna € i/ili im zbroj bilance ne prelazi 43 milijuna €."(Izvadak iz Dodatka preporuci Europske komisije 2003/361/EC, članak 2).[23]

Tablica 1: Definiranje mikro,malih i srednje velikih poduzeća

Skupina poduzeća	Broj zaposlenika:godišnje jedinice rada	Ukupni godišnji promet	Zbroj bilance
Srednje velika	<250	≤50 mil.€ (1996. ≤40 mil.€)	≤43 mil. € (1996. 27 mil. €)
Mala	<50	≤10 mil.€ (1996. ≤7mil.€)	≤10 mil. € (1996. 5 mil. €)
Mikro	<10	≤2 mil.€ (ranije nedefinirano)	≤2 mil. € (ranije nedefinirano)

Izvor: Izrada autora na temelju Vodiča za korisnike o definiciji malih i srednjih poduzeća, file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/ET0115040HRN%20(4).pdf

[21] Škrtić, M. i Mikić, M. (2006). Gospodarsko značenje hrvatskoga poduzetništva - šanse i zamke. Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, *4* (1), 191-204. Preuzeto s https://hrcak.srce.hr/10965

[22] Official Journal of the European Communities(2001), COMMISSION REGULATION (EC) No 70/2001,on the application of Articles 87 and 88 of the EC Treaty to State aid to small and medium-sized enterprises

[23] Vrhovec-Žohar, Kristina, and Igor Klopotan. "Mala i srednja poduzeća u EU–izazov uvođenja jedinstvene valute 12 godina poslije." Tehnički glasnik 8.4 (2014): 443-450.

Europska unija 8. svibnja 2003. godine prihvatila je nove definicije o mikro, malim i srednjim poduzećima, modernizirajući tako definicije koje su važile od 1996. godine. U definiciji mikro, malih i srednjih poduzeća korištena su dva kriterija:

-broj zaposlenih

-financijski kriterij (visina prihoda ili bilančna vrijednost imovine)

Kriterij broja zaposlenih u novoj je definiciji ostao nepromijenjen, ali je značajnije povišen financijski kriterij, i to zbog utjecaja inflacije u razdoblju od 1996. godine do 2003. godine, ali i povećane produktivnosti rada.

Novi kriteriji određuju sljedeću kategorizaciju malih poduzeća:

Mikro poduzeća: (u 1996. godini nije postojala definicija o mikro poduzećima):[24]

broj zaposlenih: manje od 10 zaposlenih, financijski kriterij: od 2 do 10 milijuna eura prihoda i/ili do 2 milijuna eura bilančne imovine.

Malo poduzeće: broj zaposlenih: manje od 50 zaposlenih, financijski kriterij: od 10 do 50 milijuna eura prihoda (u staroj definiciji 7 milijuna eura) ili do 10 milijuna eura bilančne imovine (u staroj definiciji 5 milijuna eura).

Srednje poduzeće: broj zaposlenih: manje od 250 zaposlenih financijski kriterij: od 50 do 250 milijuna eura prihoda (u staroj definiciji 40 milijuna eura) ili do 43 milijuna eura bilančne imovine (u staroj definiciji 27 milijuna eura).

[24] Ibidem, str.444.

2.2. Kategorizacija malog i srednjeg poduzetništva u RH

Poduzetnici u smislu Zakona o računovodstvu razvrstavaju se na mikro,male i srednje i velike ovisno o pokazateljima utvrđenim na zadnji dan poslovne godine koja prethodi poslovnoj godini za koju se sastavljaju financijski izvještaji. Pokazatelji na temelju kojih se razvrstavaju poduzetnici su:[25]

-iznos ukupne aktive

-iznos prihoda

-prosječan broj radnika tijekom poslovne godine.

Mikro poduzetnici su oni koji ne prelaze granične pokazatelje u dva od sljedeća tri kriterija:[26]

-ukupna aktiva 2.600.000,00 kuna

-prihod 5.200.000,00 kuna

-prosječan broj radnika tijekom poslovne godine – 10 radnika

Mali poduzetnici su oni koji nisu mikro poduzetnici i ne prelaze granične pokazatelje u 2 od sljedeća 3 uvjeta:

-ukupna aktiva 30.000.000,00 kuna

-prihod 60.000.000,00 kuna

-prosječan broj radnika tijekom poslovne godine – 50 radnika

Srednji poduzetnici su oni koji nisu niti mikro ni mali i ne prelaze granične pokazatelje u 2 od 3 sljedeća uvjeta:

-ukupna aktiva 150.000.000,00 kuna

-prihod 300.000.000,00 kuna

-prosječan broj radnika tijekom poslovne godine – 250 radnika

[25] Narodne novine, (2020). Zakon o računovodstvu,Narodne novine d.d., br. 120/16 i 116/18
[26] Ibidem, članak 5.

Veliki poduzetnici su: [27]

1. poduzetnici koji prelaze granične pokazatelje u najmanje 2 od 3 navedenih uvjeta:
   -ukupna aktiva 150.000.000,00 kuna
   -prihod 300.000.000,00 kuna
   -prosječan broj radnika tijekom poslovne godine – 250 radnika
2. banke, štedne banke, stambene štedionice, institucije za elektronički novac, društva za osiguranje, društva za reosiguranje, leasing-društva, društva za upravljanje UCITS fondovima, društva za upravljanje alternativnim investicijskim fondovima UCITS fondovi, alternativni investicijski fondovi, mirovinska društva koja upravljaju obveznim mirovinskim fondovima, mirovinska društva koja upravljaju dobrovoljnim mirovinskim fondovima, dobrovoljni mirovinski fondovi, obvezni mirovinski fondovi te mirovinska osiguravajuća društva, društva za dokup mirovine, faktoring-društva, investicijska društva, burze, operateri MTP-a, središnja klirinška depozitarna društva, operateri središnjeg registra, operateri sustava poravnavanja i/ili namire i operateri Fonda za zaštitu ulagatelja neovisno o tome ispunjavaju li prvi navedeni uvjet.

Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva koristi drugačiju terminologiju, uz iste kriterije kategorizacije:[28] iznos aktive, iznos prihoda i prosječan broj zaposlenih, ali uz drugačije numeričke vrijednosti.

Prema ovom Zakonu: Mikro subjekti malog gospodarstva su fizičke i pravne osobe koje:

Prosječno godišnje imaju zaposleno manje od 10 radnika i prema financijskim izvješćima za prethodnu godinu ostvaruju godišnji prihod u iznosu protuvrijednosti do 2.000.000,00 eura, ili imaju ukupnu aktivu ako su obveznici poreza na dobit, u protuvrijednosti do 2.000.000,00 eura.

Mali subjekti malog gospodarstva su fizičke i pravne osobe koje:

Prosječno imaju zaposleno manje od 50 radnika i prema financijskim izvješćima za prethodnu godinu ostvaruju godišnji prihod u iznosu protuvrijednosti do 10.000.000,00 eura, ili imaju ukupnu aktivu ako su obveznici poreza na dobit, u iznosu protuvrijednosti do 10.000.000,00 eura.

[27] Ibidem, članak 5.
[28] Narodne novine, (2016). Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva, Narodne novine d.d., br. 29/02,63/07,53/12,56/13,121716

Srednji subjekti malog gospodarstva su fizičke i pravne osobe čiji je godišnji prosječni broj radnika, ukupni godišnji prihod ili zbroj bilance, odnosno dugotrajna imovina veća od utvrđenih kod definicije malih subjekata malog gospodarstva.

2.3. Značaj malog i srednjeg poduzetništva u gospodarstvu RH

Republika Hrvatska se kao zemlja kandidatkinja za EU, a kasnije i kao njena punopravna članica, mora prilagođavati i usklađivati sa strategijama EU.

Pregledom relevantnih izvještaja o malom gospodarstvu u Republici Hrvatskoj, raznih vladinih i nevladinih organizacija, može se detektirati minimalno pet konkretnih razloga zašto je bitno poticati razvoj malog poduzetništva, a to su:[29]

1. Brojnost malih i srednjih poduzeća,
2. Udio MSP sektora u zaposlenosti,
3. Udio MSP sektora u ukupnim prihodima,
4. Udio MSP sektora u izvozu,
5. Udio MSP sektora u bruto domaćem proizvodu (BDP-u).

Prvi razlog značaja MSP sektora ogleda se u brojnosti malih i srednjih poduzeća. Iz Tablice 2., možemo vidjeti da je 2014.godine ukupno u MSP sektoru[30] poslovalo 104.116 poduzeća, dok se taj broj kroz samo četiri godine povećao na 130.757 poduzeća. Također, možemo uočiti da su velika poduzeća u 2014.godini poslovali s 354 poduzeća, dok se taj broj kroz naredne četiri godine nije ekstremno povećavao, te je u 2018.godini iznosio 360.

[29] Ćelić, Toni. PRISTUP MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA IZVORIMA FINANCIRANJA: STUDIJA SLUČAJA SOCIETE GENERALE–SPLITSKA BANKA DD. Diss. University of Split. Faculty of economics Split., 2017.
[30] MSP sektor uključuje mikro,mala i srednja poduzeća.

Tablica 2:Broj poduzeća s obzirom na veličinu (2014.-2018.)

	2014	2015	2016	2017	2018
MSP sektor	104.116	106.221	114.156	119.752	130.757
Mikro i mala poduzeća	102.895	105.029	112.809	118.352	129.259
Srednja poduzeća	1.221	1.192	1.347	1.400	1.498
Velika poduzeća	354	348	327	329	360
Ukupno	**104.470**	**106.569**	**114.483**	**120.081**	**131.117**

Izvor: Izrada autora na temelju CEPOR (2019)

Iz Tablice 2., može se uočiti da je broj velikih poduzeća koji posluju u RH u promatranom razdoblju poprilično mali. Isto se može primijetiti iz Grafa 1., gdje je prikazan udio velikih poduzeća u ukupnom broju poduzeća. Udio velikih poduzeća u ukupnom broju poduzeća iz godine u godinu opada, dok udio MSP sektora iz godine u godinu raste. Kroz sve godine vrijednost udjela MSP sektora zauzima ogromnih 99,7%, dok udio velikih poduzeća iznosi 0,3%.

Graf 1:Udio MSP sektora i velikih poduzeća u ukupnom broju poduzeća u RH (2014.-2018.)

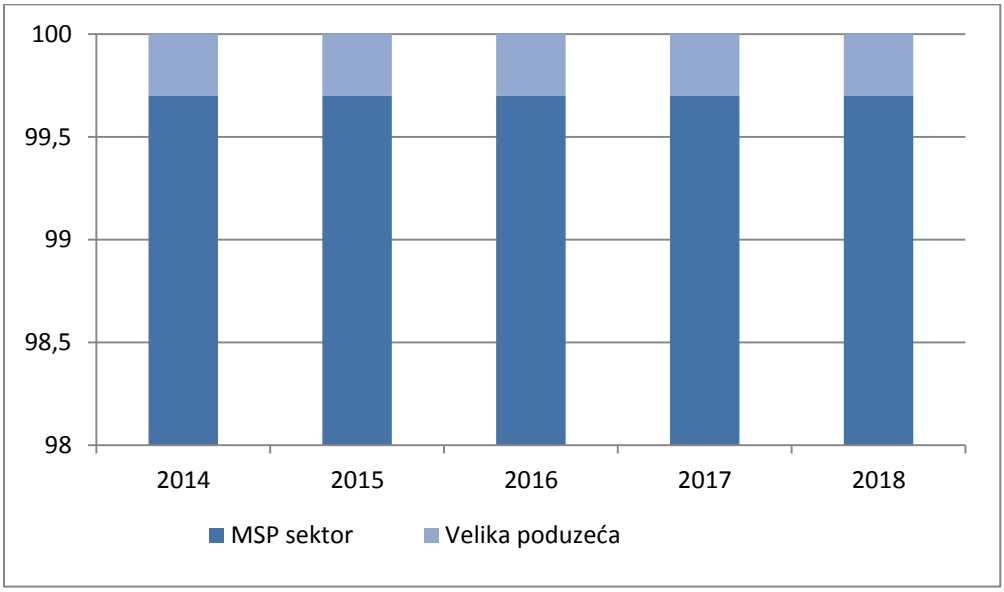

Izvor: Izrada autora prema CEPOR (2019)

Drugi razlog značaja MSP sektora za gospodarstvo očituje se u broju zaposlenih u MSP sektoru. Tablica 3., prikazuje broj zaposlenih u MSP sektoru i velikim poduzećima. Iz tablice je uočljivo da MSP sektor kroz sve godine promatranog razdoblja uključuje znatno više zaposlenih ljudi od velikih poduzeća. Tako je primjerice, u 2018.godini u MSP sektoru bilo zaposleno 678.489 ljudi(od čega u mikro poduzećima 255.819, a u malim poduzećima 238.392). U velikim poduzećima iste godine bilo je zaposleno 261.465 ljudi.

Tablica 3: Broj zaposlenih u poduzećima s obzirom na veličinu (2014.-2018.)

	2014	2015	2016	2017	2018
MSP sektor[31]	567.484	580.184	621.944	646.332	678.489
Mikro i mala poduzeća	422.238	432.934	455.670	472.619	494.211
Srednja poduzeća	145.246	147.250	166.274	173.713	184.278
Velika poduzeća	262.632	258.400	231.166	236.552	261.465
UKUPNO	**830.116**	**838.584**	**853.110**	**882.884**	**939.954**
Udio MSP	68,36	69,18	72,90	73,20	72,18

Izvor: Izrada autora na temelju CEPOR (2019)

Graf 2., omogućava uočavanje trenda u kretanju ukupnog broja zaposlenih u MSP sektoru i velikim poduzećima. MSP sektor bilježi skok sa 567.484 zaposlenih u 2014. na 678.489 zaposlenih u 2018. godini. Uglavnom, kod MSP sektora vidljiv je trend rasta broja zaposlenih.

Kod velikih poduzeća uočljiv je, trend pada broja zaposlenih i to najviše u 2016. godini. Velika poduzeća 2014.godine posluju sa 262.632 zaposlene osobe, te taj broj opada i u 2016.godini iznosi 231.166 zaposlenu osobu. U 2018.godini zabilježen je ponovni porast od 261.465 zaposlenih te se broj približava onome kao i u 2014.godini.

[31] Pojedini prikazi stanja sektora malih i srednjih poduzeća uključuju razlikovanje kategorija mikro i malih poduzeća, ali se zbog nepostojanja raspoloživih podataka u nekim slučajevima prikazuju objedinjeni rezultati za mikro i mala poduzeća. Kategorija mikro poduzeća uvedena je 2016.godine.

Graf 2: Broj zaposlenih u MSP sektoru i velikim poduzećima (2014.-2018.)

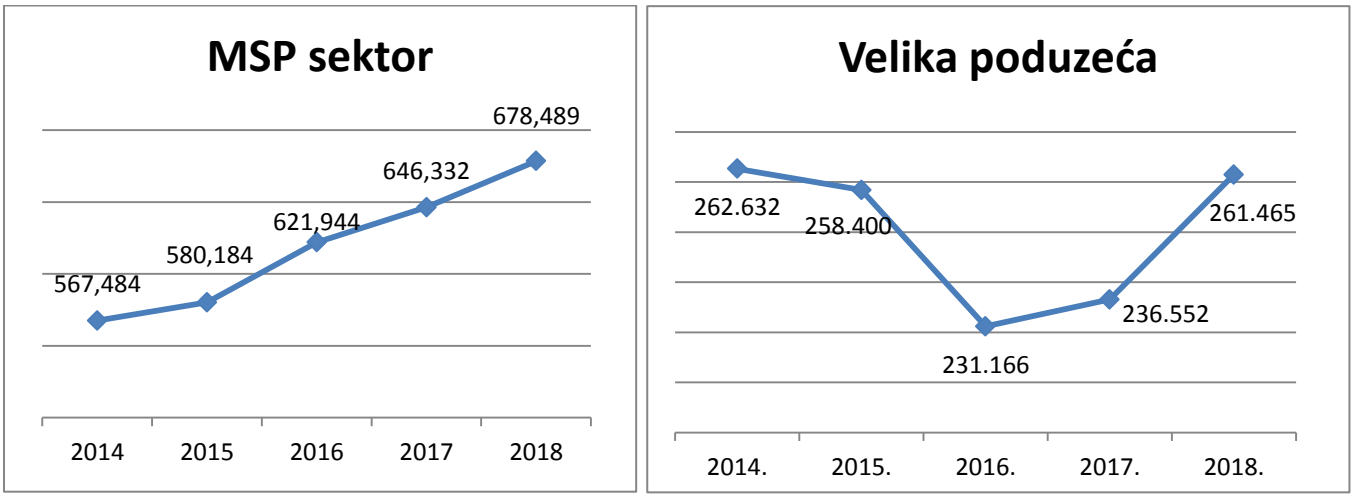

Izvor: Izrada autora na temelju CEPOR (2019)

Treći razlog značajnosti MSP sektora za gospodarstvo očituje se u prihodima koje ovaj sektor ostvaruje. Graf 3., prikazuje konstantne prihode i to u 2014.godini od 328.127 milijuna kuna, te u 2018. porast na 436.028 milijuna kuna. Može se uočiti da su prihodi MSP sektora na višoj razini u odnosu na velika poduzeća u promatranom razdoblju. Velika poduzeća bilježe pad prihoda u 2016.godini u odnosu na ostale promatrane godine.

Graf 3: Prihod MSP sektora i velikih poduzeća u mil. kn (2014.-2018.)

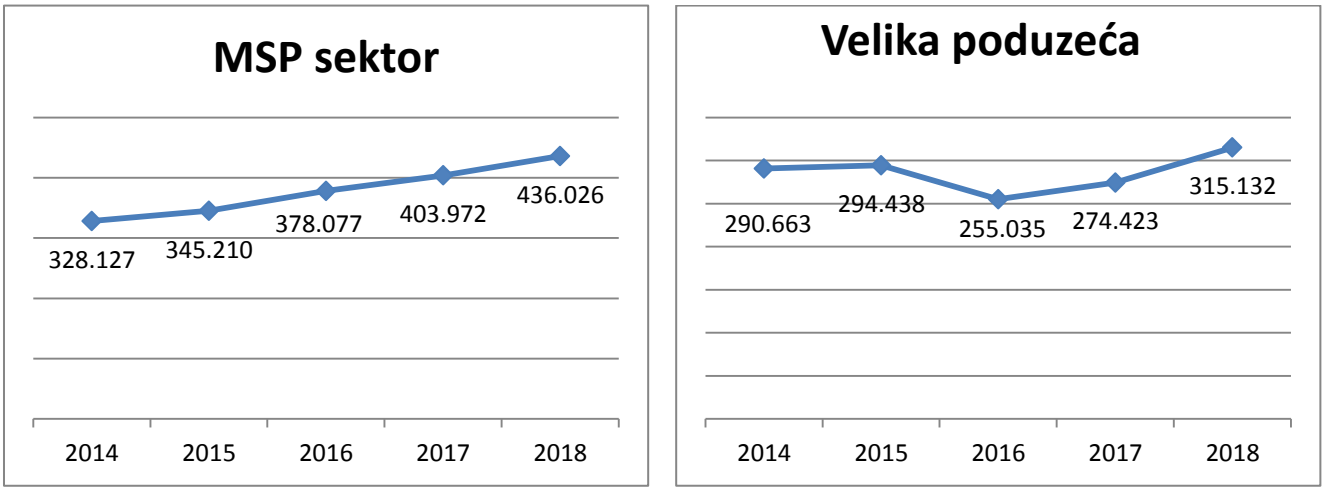

Izvor: Izrada autora prema CEPOR (2019)

Tablica 4., prikazuje podatke o prihodima MSP sektora i velikih poduzeća u promatranom razdoblju. Možemo primijetiti da udio MSP sektora u ukupno ostvarenim prihodima,osim 2014.godine, prelazi 50%.

Tablica 4: Visina prihoda u poduzećima s obzirom na veličinu u mil. kn (2014.-2018.)

	2014	2015	2016	2017	2018
MSP sektor	328.127	345.210	378.074	403.972	436.026
Mikro i mala poduzeća	215.807	226.110	236.495	255.691	274.860
Srednja poduzeća	112.320	119.100	141.579	148.281	161.166
Velika poduzeća	290.663	294.438	255.035	274.423	315.134
UKUPNO	**731.110**	**639.648**	**633.109**	**678.395**	**751.160**
Udio MSP	44,88	53,96	59,71	59,54	58,04

Izvor: Izrada autora na temelju CEPOR (2019)

Četvrti razlog značajnosti MSP sektora očituje se u vrijednosti izvoza koje ovaj sektor godišnje ostvaruje za gospodarstvo Hrvatske. Iz Grafa 4., možemo vidjeti da MSP sektor bilježi konstantni rast izvoza, uključujući 2014.godinu sa 52.639.342 kn i 2018.godinu sa 77.976.942 kn. U postotku MSP sektor bilježi porast izvoza u 2014.godini sa 49,61 na 52,98 u 2018.godini.

Graf 4: Izvor MSP sektora i velikih poduzeća, u 000 kn. (2014.-2018.)

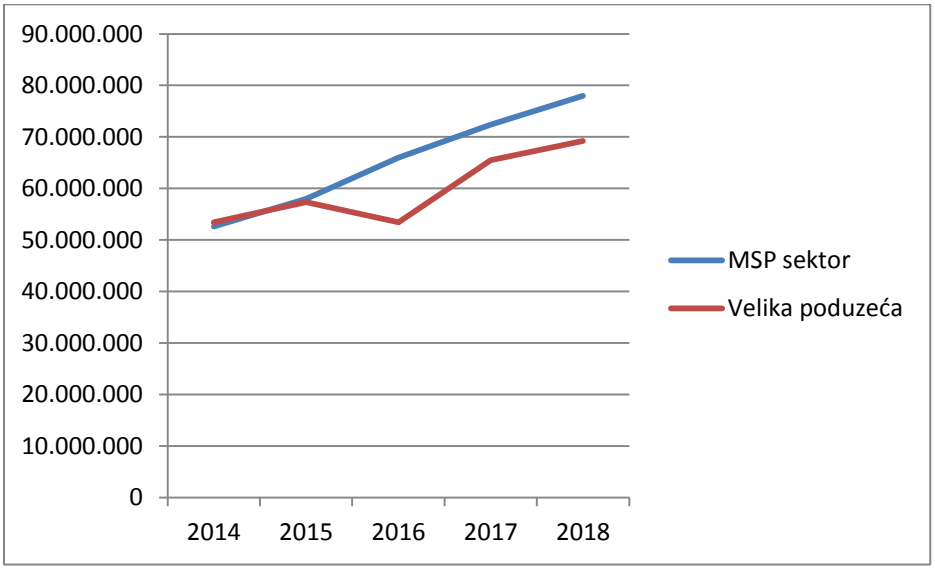

Izvor: Izrada autora na temelju CEPOR(2015),CEPOR(2017),CEPOR(2019)

Velika poduzeća bilježe porast izvoza, sa odstupanjem u 2016.godini. Tako npr., u 2014.godini imaju 53.450.269kn, a u 2018.godini bilježe 69.204.745kn.

Tablica 5: izvoz po poduzećima s obzirom na veličinu, u 000 kn. (2014.-2018.)

	2014	2015	2016	2017	2018
MSP sektor	52.639.342	57.972.599	66.019.336	72.365.598	77.976.942
Mikro i mala poduzeća	24.780.905	26.446.403	31.974.057	37.111.298	40.102.579
Srednja poduzeća	27.858.437	31.526.196	34.045.279	35.254.300	37.874.363
Velika poduzeća	53.450.269	57.341.701	53.414.542	65.477.447	69.204.745
UKUPNO	**106.089.611**	**115.314.300**	**119.433.878**	**137.843.045**	**147.181.687**
Udio MSP	49,61	50,27	55,27	52,49	52,98

Izvor: Izrada autora na temelju CEPOR(2015),CEPOR(2017),CEPOR(2019)

Tablica 5., daje detaljniji prikaz te se može uočiti da je vrijednost izvoza i kod MSP sektora i kod velikih poduzeća slična, odnosno da MSP sektor u 2014.godini prati rast velikih poduzeća da bi već u 2015.godini pokazao veći porast izvoza u odnosu na velika poduzeća.

Zadnja značajka važnosti MSP sektora može se vidjeti iz tog sektora u bruto domaćem proizvodu (BDP-u). Tablica 6., prikazuje udio u BDP-u po veličini poduzeća. MSP sektor bilježi udio u BDP-u veći od 50% za sve godine promatranog razdoblja, dok velika poduzeća prikazuju udio manji od 50% za sve godine promatranog razdoblja.

Tablica 6: Udio u BDP-u prema veličini poduzeća (2014.-2018.)

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
MSP sektor	53	54	59,7	59,6	58
Mikro i mala poduzeća	34,9	35,4	37,3	37,7	36,6
Srednja poduzeća	18,1	18,6	22,4	21,9	21,4
Velika poduzeća	47	46	40,3	40,5	42

Izvor: Izrada autora prema CEPOR (2015),CEPOR(2017),CEPOR(2019)

2.3.1. Prednosti i nedostaci malog i srednjeg poduzetništva

Prednosti malih i srednjih poduzeća:[32]

-Neovisnost: pokretanje malog poduzeća omogućuje poduzetniku gotovo potpunu neovisnost koju u stopu prati odgovornost za uspjeh, tu odgovornost u pravilu ima poduzetnik osnivač malog poduzeća

-Tržišna prilagodljivost: zbog veličine su u većoj mjeri prilagodljiva sukladno tržišnim promjenama i novonastalim prilikama, svoju djelatnost mogu brže i manjim troškovima prilagoditi zahtjevima potrošača u vidu kvalitete, količine, dizajna

-Mogućnost ostvarenja financijskog uspjeha: poduzetnik u samostalnom poslu može ostvariti znatno veću zaradu od one koju bi ostvario kao zaposlenik u nekoj kompaniji

-Sigurnost posla: poduzetnik ima osiguran posao dok mu je poslovanje pozitivno te ima slobodu sam odlučivati kada i koliko će raditi

-Obiteljsko zapošljavanje: poduzetnik ima mogućnost zapošljavanja članova vlastite obitelji, prenositi iskustvo na potomke te tako graditi obiteljsku tradiciju posla (prednost je međusobno poštovanje i razumijevanje kao članova obitelji)

-Izazov: poduzetnici uglavnom imaju potrebu za samoostvarenjem i postizanjem uspjeha što slijedi i veći rizik kod izgradnje samostalne poslovne karijere.

Značajni dio odgovornosti za uspjeh ili neuspjeh je na poduzetniku što služi kao poticaj i psihološko zadovoljstvo.

[32] Partnerstvo za razvoj (bez dat.) Prednosti i nedostaci malog poduzeća. Dostupno na: http://www.partnerstvo-razvoj.net/files/file/pdf/Poduzetnistvo/PrednostiiNedostaci/1.Prednosti-vs-nedostaci-malog-poduzeca.pdf

Nedostaci malih i srednjih poduzeća:[33]

-Porast odgovornosti: broj odluka koje poduzetnik mora donositi povećava odgovornost za poslovni uspjeh, najviše iz razloga što poduzetnik u malom poduzeću ima ulogu ulagača, menadžera, knjigovođe, prodavača i dr. te snosi veliku odgovornost i rizik za poslovni uspjeh

-Mogućnost propadanja: poduzetnik donosi velik broj odluka koje mogu biti manje ili više učinkovite. Mogućnost propadanja je velika jer poduzetnik raspolaže oskudnim resursima za ublažavanje loših poslovnih poteza. Osim odluka koje donosi poduzetnik, u obzir treba uzeti i recesije koje snažno mogu utjecati na poslovanje, te prirodne nepogode. Znatan broj bankrota poduzeća rezultat je menadžerskog neiskustva i/ili nestručnosti

-Podložnost fluktuacijama na tržištu: mala poduzeća osjetljivija su na sezonske i druge fluktuacije u prodaji (npr. trgovina u vrijeme Božića i u siječnju kada prodaja padne-treba dobro planirati tijek novca)

-Ovisnost o konkurenciji: pojava konkurencije snažno utječe na poslovanje malog poduzeća. Ovo je posebno izraženo u ugostiteljskoj industriji gdje je vlasnik često primoran na borbu s lancima brze hrane, ili trgovina na malo koja kao konkurente ima trgovačke lance

-Financijska slabost: neovisno o kvaliteti upravljanja mala poduzeća podložna su financijskim krizama i nelikvidnosti. Zbog toga su primorana prodavati svoje usluge po nižim cijenama i/ili uzimati kredite po nepovoljnijim cijenama. Rezultat može biti bankrot pa i gubitak osobne imovine poduzetnika

-Nedostatak znanja i stručnosti: mala poduzeća, zbog svojih ograničenih financijskih mogućnosti često nisu u mogućnosti nabaviti dovoljno stručan kadar, specijaliziran za određeno područje te su prisiljena racionalizirati troškove dodatnog obrazovanja i treninga zaposleni

-Nerazvijena pravna regulativa: za poticanje poduzetništva značajna je pravna regulativa te kvalitetno zakonsko reguliranje pokretanja i daljnjeg poslovanja malih poduzeća jer će o tome ovisiti određene financijske pogodnosti neophodne za malo gospodarstvo.

[33] Ibidem, str.3

2.3.2. Prepreke razvoju malih i srednjih poduzeća

Unatoč važnosti MSP sektora za gospodarstvo Hrvatske u smislu njegova doprinosa ukupnoj zaposlenosti, prihodima, izvozu i udjelu u BDP-u, ovaj sektor se susreće s brojnim problemima i to u većem opsegu u odnosu na velika poduzeća.

Neke od prepreka MSP sektora navedene su u sljedećem dijelu:[34]

-MSP imaju otežan pristup jeftinom i kvalitetnom kapitalu stoga su prisiljena na angažiranje privatnog kapitala vlasnika i članova obitelji ili zaduživanje na tržištu kapitala pod nepovoljnim uvjetima.

Najizraženiji financijski problemi su u početnim fazama razvoja poduzetnika kad im je financijski rejting još nizak, a potrebna su ulaganja u razvoj proizvoda kojim se osvaja pozicija na tržištu

-Stupanj propadanja i gašenja MSP je izrazito visok pa tako 30 – 40% malih tvrtki prestaje s radom u razdoblju od tri godine nakon što su osnovane, a čak 60% u razdoblju od osam do deset godina

-S obzirom na to da je poduzetnik pojedinac koji preuzima rizik za uspjeh svog poslovnog pothvata, često osoba koja to prvi puta radi i nema potrebnog iskustva, visok je udio onih koji već u početku precijene svoje mogućnosti

-Mali poduzetnici imaju loš novčani tijek (cash flow) pa zbog preuzetih obveza prema dobavljačima i nenaplaćenih potraživanja, dođu u poziciju nelikvidnosti, odnosno, nemogućnosti izvršavanja preuzetih obveza u ugovorenim i zakonskim rokovima. Plaćanje izvan rokova generator je propadanja upravo malih tvrtki koje nemaju dovoljnu moć "financirati" nedisciplinu tržišta i velike sustave koji mogu, zbog svoje superiornosti nad malim kooperantskim tvrtkama sami određivati dospjelost obveza

-Vlasništvo, upravljanje i menadžment malih poduzetnika često objedinjuje jedna osoba, a to je nedostatak koji se povećava usporedno s rastom tvrtke. Upravljanje se vodi instinktivno, bez menadžerskih znanja i vještina, dakle zanemaruje se uloga vođenja jer se okosnica poduzetničkog poslovanja nalazi u financijskim i tehnološkim čimbenicima

[34] Bogović, Tomislav. "Utjecaj informatičkog poduzetništva na razvoj Varaždinske županije." (2006).

-Produktivnost u malim sustavima je relativno niska zbog niskog stupnja podjele rada, jedna osoba obavlja više različitih operacija i poslova što smanjuje mogućnost usavršavanja i uske specijalizacije

-Plaće su u malim poduzećima manje, naročito ako se uzmu u obzir svi dodatci koje dobivaju radnici u velikim sustavima čija su prava zaštićena kolektivnim ugovorom ili ih štiti sindikat. Zbog izbjegavanja poreznih obveza prema državi, u privatnom poduzetništvu se često dio plaće isplaćuje "na ruke" bez prikazivanja i plaćanja davanja na i iz plaće što je, osim gubitka za državu, štetno i za zaposlenike

-Rizik od propadanja poduzeća i gubitka radnog mjesta značajno je veći u malim i srednjim poduzećima u odnosu na velika poduzeća

-Mala poduzeća nisu konkurentna na međunarodnom tržištu ukoliko ne nastupaju udruženo ili preko proizvoda velikih korporacija u različitim oblicima poslovne suradnje i partnerstva (ekonomija obujma).[35]

Zbog navedenog MSP predstavlja vrlo osjetljiv segment gospodarstva koji, da bi ispunio očekivanja koja pred njih stavlja politika i znanost, treba značajnu institucionalnu podršku.

[35] Ibidem, str.20

2.3.3. Stanje sektora malih i srednjih poduzeća u 2018.

2.3.3.1. Financijska performansa malih i srednjih poduzeća

Slika 1., prikazuje Hrvatski poslovni sektor u 2018.godini koji bilježi povećanje neto dobiti u iznosu od 46.905 u odnosu na prethodnu godinu gdje je taj iznos bio 41.397.

Poduzeća	2017.		2018.	
	Milijun kuna	%	Milijun kuna	%
Mikro				
Dobit	8.580	20,7	9.436	20,1
Gubitak	7.457	38,2	7.393	39,6
Konsolidirani rezultat	1.122	5,1	2.043	7,2
Mala				
Dobit	9.725	23,5	10.586	22,6
Gubitak	4.488	23	3.964	21,2
Konsolidirani rezultat	5.237	23,9	6.622	23,4
Srednja				
Dobit	7.715	18,6	9.768	20,8
Gubitak	2.184	11,2	2.018	10,8
Konsolidirani rezultat	5.532	25,3	7.750	27,4
Velika				
Dobit	15.377	37,1	17.115	36,5
Gubitak	5.383	27,6	5.280	28,3
Konsolidirani rezultat	9.994	45,7	11.835	41,9
Ukupno				
Dobit	41.397		46.905	
Gubitak	19.512		18.655	
Konsolidirani rezultat	21.885		28.250	

Slika 1: Financijska efikasnost poduzeća u 2017. i 2018. godini

Izvor: Cepor, www.cepor.hr

Mikro poduzeća su u 2018. godini ostvarila 9,4 milijardi kuna dobiti, u odnosnu na prethodnu godinu gdje je taj rezultat bio 8,6 milijardi kuna dobiti.

Mala poduzeća ostvarila su u 2018. godini 10,6 milijardi kuna dobiti, što također predstavlja povećanje u odnosu na prethodnu godinu gdje je taj rezultat iznosio 9,8 milijardi kuna.

Srednja poduzeća ostvarila su dobit u iznosu od 9,8 milijardi kuna u 2018. godini, što je povećanje u odnosu na prethodnu godinu gdje taj rezultat iznosi 7,8 milijardi kuna dobiti.

Velika poduzeća ostvarila su dobit u iznosu od 17,1 milijardi kuna u 2018. godini, dok su u 2017.godini imali 15,6 milijardi kuna dobiti.

Mikro ostvaruju najveći udio u gubicima (39,6%), dok srednja poduzeća imaju najmanje gubitaka (10,8%).

2.3.3.2. Pokretanje poslovnih pothvata MSP sektora

GEM – Global Entrepreneurship Monitor[36] najveće je svjetsko istraživanje o poduzetništvu koje, između ostalog, prati razinu aktivnosti u pokretanju poslovnih pothvata na nacionalnoj razini koju mjeri TEA indeksom[37]. Poduzetnička aktivnost u Hrvatskoj mjerena TEA indeksom u 2018. godini iznosi 9,6%,[38] što je najbolji rezultat u posljednjih pet godina. U odnosu na 2014. godinu indeks se povećao za 1,6 postotnih bodova,iznosio je 8,0,a u odnosu na 2017. godinu povećao za 0,7 postotnih bodova i iznosio 8,9.

Hrvatska je po ovom pokazatelju ostvarila bolji rezultat od prosjeka EU zemalja (7,6% u 2018. godini), te se približila GEM prosjeku zemalja koje su sudjelovale u GEM istraživanju (10,2% u 2018. godini).[39]

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
TEA indeks (%), Hrvatska	8,0	7,7	8,4	8,9	9,6
TEA indeks (%), GEM prosjek[15]	14,0	14,5	14,2	18,5	10,2
TEA indeks (%), EU prosjek	7,8	8,0	8,6	8,3	7,6

Slika 2:Poduzetnička aktivnost u RH od 2014.do 2018. mjerena TEA indeksom

Izvor:Cepor, www.cepor.hr

[36] GEM istraživanje u Hrvatskoj od 2002. godine provodi CEPOR – Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva u suradnji s istraživačkim timom s Ekonomskog fakulteta u Osijeku, Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku.
[37] TEA indeks mjeri odnos broja ljudi na svakih 100 odraslih stanovnika, koji pokušavaju pokrenuti posao ili su vlasnici u poduzeću ne starijem od tri godine
[38] CEPOR, (2019). Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2019. CEPOR - Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva, Zagreb. Dostupno na: http://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/SME-REPORT-2019-HR-WEB.pdf
[39] Ibidem, str.19

3. MALA I SREDNJA PODUZEĆA U POREZNOM SUSTAVU RH

Porez je prije svega povijesni znamen, znan još od davnašnjeg doba stare Atene i Rima. Tijekom vremena porezi su se mijenjali pod utjecajima svakovrsnih političkih, socijalnih, gospodarskih i ostalih čimbenika (u okviru trenutnih društveno – gospodarskih uređenja), pa su tako uvjetovali i stalno mijenjanje tumačenja poreza. Budući da nema jedinstvenog tumačenja, uvest ćemo ga putem njegovih najznačajnijih odlika. To su:[40]

-porez je prisilno davanje, što znači da su subjekti koje javna vlast odredi za porezne obveznike dužni ispuniti svoju obvezu, jer ih u suprotnom može snagom svoje fiskalne samostalnosti prisiliti da plate

-porez je davanje bez izravne protučinidbe, što ga posve razlikuje od onih fiskaliteta kod kojih imamo izravnu protučinidbu (pristojbe, doprinosi)

-porez je općenito davanje, što znači da svi plaćaju porez onda kada ispune zakonom propisane uvjete

-porez je davanje fizičkih ili pravnih osoba iz viška proizvoda, a malokad iz imovine

-porez je monetarne prirode, što znači da se redovito plaća u novcu, a malokad u naturi

(materijalnim dobrima),

-novci koji se prikupe porezima uzdržavaju proračun, a malokad fondove.

Povijesni razvoj poreza

Postoje tri načina uvođenja porezne obveze:[41]

1) u robovlasničkim državama - primjena sile u nametanju porezne obveze, porez je bio posljedica pobjednika nad poraženima

2) u feudalizmu - uvođenje porezne obveze temeljilo se na uspostavljanju ugovornih obveza, podanici plaćaju feudalcu uslugu održavanja reda unutar feudalnih granica

[40] Nikolić, Nikša. "Počela javnog financiranja." ,Ekonomski fakultet Split, 1999.
[41] Bedeković M. (2017): Porezni sustav, autorizirana predavanja sa primjerima iz prakse, Visoka škola za menadžment u turizmu i informatici u Virovitici, Matije Gupca 78, 33000 Virovitica, dostupno na: https://vsmti.hr/wp-content/uploads/2017/11/Porezni-Sustav-1.pdf

3) u kapitalističkim državama - porezi gube karakter prisile te se porezi uvode na temelju ustavnog pristanka

Najpoznatije teorije koje opravdavaju ubiranje poreza su: [42]

Teorija sile – na temelju prava onoga koji je jači nametale su se i obveze plaćanja poreza **Teorija ugovora** - porezi su povremeni i privremeni način ubiranja poreza karakteristični za feudalizam

Teorija cijene – polazi se od pretpostavke da su porezi cijena za usluge koje pruža država svojim poreznim obveznicima

Teorija reprodukcije poreza – oporezivanje je opravdano u onim slučajevima kada se porezi troše produktivno i tako se povećava dohodak poreznih obveznika

Organska teorija- država postoji sa svrhom da omogući razvoj društva, a za to je potrebno nesmetano ubiranje raznih oblika poreznih prihoda

Teorija žrtve – država zahtjeva od svojih poreznih obveznika žrtvu u obliku plaćanja poreza, a za državu ne postoji nikakve obveza

Kroz povijesni pregled porezi nisu svuda i uvijek imali jednaku ulogu u javnim prihodima u suvremenoj financijskoj teoriji osnovne karakteristike poreza su: [43]

-prisilnost plaćanja poreza- obveza koja proizlazi iz zakona mora se podmiriti od strane poreznog obveznika

-derivativnost poreza– na temelju svog poreznog suvereniteta država ubire prihode kroz poreze

-nepovratnost poreza- jednom prikupljeni porezi više se ne vraćaju poreznim obveznicima od kojih su prikupljeni

-odsutnost neposredne naknade– plaćanjem poreza ne može se zahtijevati izvršenje neke točno određene usluge od strane države

[42] Ibidem, str.39.
[43] Ibidem, str.40.

-nedestiniranost poreza- po tome se porezi razlikuju od ostalih javnih prihoda jer se porezi ne ubiru za konkretnu namjenu

-zadovoljavanje javnog interesa– prihodi koji se prikupe kroz poreze moraju se upotrijebiti za zadovoljenje javnog interesa

-novčani oblik poreza- uglavnom jedini oblik prikupljanja poreza

Porezni sustav određene zemlje čine svi porezni oblici koji se primjenjuju u toj zemlji. Svaki porezni sustav rezultat je brojnih kompromisa, utjecaja i najznačajnijih suprotnosti. Razlike koje se pojavljuju između pojedinih poreznih sustava najčešće se očituju u visini poreznog opterećenje, broju, vrsti, mjestu i ulozi pojedinog poreza, poreznim olakšicama.

3.1. Obilježja poreznog sustava u RH

Porezni sustav neke zemlje čine svi porezni oblici koji se primjenjuju u toj zemlji. Svaki je porezni sustav nastao uslijed niza kompromisa, utjecaja i najznačajnijih suprotnosti.

Razlike između pojedinih poreznih sustava najčešće se odnose na:[44]

-visinu poreznog opterećenja

-broj i vrstu poreza

-mjesto i ulogu pojedinog poreza

-porezne olakšice.

Na zasjedanju Sabora dana 26. travnja 1990. godine izglasan je Zakon o neposrednim porezima (NN 19/90) koji je definirao:[45]

porezni sustav

izvore i vrstu poreza koje pravne i fizičke osobe plaćaju na:

-ostvarenu dobit

-iz osobnog dohotka

[44] Ibidem, str.41.
[45] Jelčić, B. & Bejaković, P. (2012): Razvoj i perspektive oporezivanja u Hrvatskoj. Zagreb:HAZU

-na prihode

-na stjecanje imovine.

Budući da je zakon izglasan dok je Hrvatska još uvijek bila u sastavu Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ), sva sredstva koja je Socijalistička Republika Hrvatska (SR Hrvatska) prikupila porezima bila su namijenjena za financiranje društvenih potreba društveno-političkih zajednica u SR Hrvatskoj.

Zakonom o neposrednim porezima definirano je sljedećih osam vrsta poreza:[46]

-porez na dobit

-porez iz plaća radnika

-porez na prihod od poljoprivredne djelatnosti

-porez na prihod od autorskih prava, patenata i tehničkih unapređenja

-porez na prihod od imovine

-porez na nasljedstva i darove

-porez na dobitke od igara na sreću

-porez iz ukupnog prihoda građana.

Zakonom o neposrednim porezima bilo je uređeno i:[47]

-utvrđivanje i naplata poreza

-podnošenje porezne prijave

-razrez poreza

-žalba

-obnova postupka

[46] Ibidem, str. 112.
[47] Ibidem, 113.

-obračunavanje i naplaćivanje poreza

-prisilna naplata poreza

-jamstva

-zastare

-kazne za porezne prekršaje.

Od tada je porezni sustav prošao kroz određene promjene, što je i regulirano u zakonskim aktima. Preciznije rečeno, reforma hrvatskog poreznog sustava uvjetovana je raspadom SFRJ i napuštanjem sustava koji se tada koristio i usmjeravanjem na tržišno usmjereni porezni sustav koji je usklađen s drugim poreznim sustavima tržišno razvijenijih zemalja. U tom se smislu Republika Hrvatska opredijeliti za europske integracije i za reformu poreznog sustava.[48]

Reforma poreznog sustava odvijala se kroz tri faze:[49]

-prva faza (1994. godine) s ciljem usklađivanja s razvijenijim zemljama u smislu alokativne neutralnosti, razumljivosti i jednostavnosti, pri čemu je pojedinačno oporezivanje svake vrste prihoda ustupilo mjesto jedinstvenom načinu oporezivanja fizičkih osoba

-druga faza, za koju je karakteristično usvajanje Zakona o trošarinama, promjena posrednih poreza po uzoru na razvijene zemlje Europske unije, usvajanje standardnog oblika poreza na dohodak, smanjenje broja stopa poreza na promet, reformu poreza na dobit, uvođenje trošarina i poreza na dodanu vrijednost (PDV-a)

-treća faza (2016. godina) koja se temelji na smanjenju ukupnog poreznog opterećenja, poticanja konkurentnosti gospodarstva te izgradnji socijalno pravednijeg poreznog sustava.

[48] Bedeković M. (2017): Porezni sustav, autorizirana predavanja sa primjerima iz prakse, Visoka škola za menadžment u turizmu i informatici u Virovitici, Matije Gupca 78, 33000 Virovitica, dostupno na: https://vsmti.hr/wp-content/uploads/2017/11/Porezni-Sustav-1.pdf
[49] Ibidem, str. 44.-45.

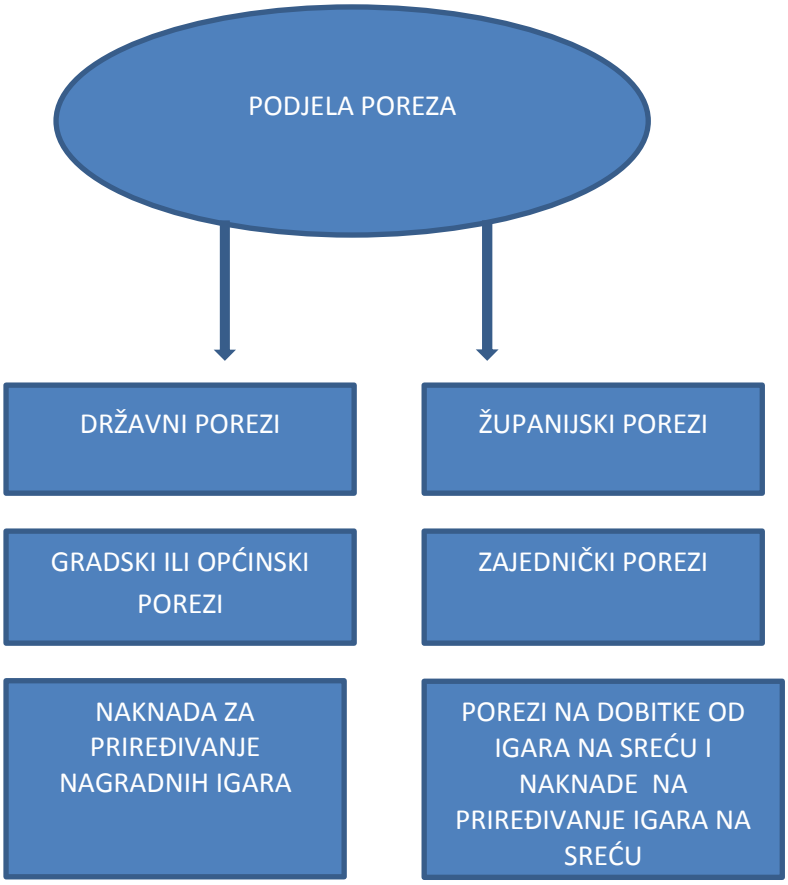

Slika 3:Porezni sustav RH

Izvor: Izrada autora na temelju Ministarstva financija: Porezna uprava, https://www.porezna uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/naslovna_tablica_psrh.aspx

Podjela poreza u Republici Hrvatskoj:[50]

1. Državni porezi:
   1.1.Porez na dodanu vrijednost
   1.2.Posebni porezi na promet:
   - Na osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove
   - Na naftne derivate
   - Na alkohol
   - Na pivo
   - Na bezalkoholna pića
   - Na duhan i duhanske proizvode
   - Na kavu
   - Porez na premije osiguranja od automobilske odgovornosti i premije kasko osiguranja cestovnih vozila

2. Županijski porezi:
   2.1.Porez na nasljedstva i darove
   2.2.Porez na cestovna i motorna vozila

[50] Ministarstvo financija,(2020). Porezni sustav Republike Hrvatske. Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/naslovna_tablica_psrh.aspx

2.3.Porez na plovila
2.4.Porez na automate za zabavne igre
2.5.Porez na korištenje javnih površina
2.6.Porez na neobrađeno obradivo poljoprivredno zemljište
2.7.Porez na nekorištene poduzetničke nekretnine
2.8.Porez na neizgrađeno građevinsko zemljište

3. Gradski ili općinski porezi
   3.1.Prirez porezu na dohodak
   3.2.Porez na potrošnju
   3.3.Porez na kuće za odmor

4. Zajednički porezi
   4.1.Porez na dobit
   4.2.Porez na dohodak
   4.3.Porez na promet nekretnina

5. Naknade za priređivanje igara na sreću

   5.1.Naknada za priređivanje igara na sreću na automatima
   5.2.Naknada za prigodno jednokratno priređivanje lutrijskih igara
   5.3.Naknada za priređivanje igara na sreću u casinima
   5.4.Naknada za priređivanje igara na sreću - kladioničke igre

3.1.1. Porez na dohodak

Porez na dohodak definira se kao izravni porez, tj. kao porez koji se nameće izravno na dohodak osobe ili domaćinstva koje bi trebali snositi porezni teret. Porez na dohodak klasičan je oblik izravnih poreza, dok je porez na promet klasičan neizravni oblik poreza.

Porez na dohodak nameće se na oporezivi dohodak pojedinaca, obično prema progresivnim poreznim stopama. Upravo je to njegovo strukturno obilježje, jedna od temeljnih vrijednosti poreza na dohodak jer se zbog tog svojstva on može dobro prilagoditi sposobnosti plaćanja pojedinaca i domaćinstva. Kako se može dobro prilagoditi sposobnosti plaćanja, njegovom se primjenom odnosno unošenjem progresivnosti u njegov sustav može postići pravednija raspodjela dohotka nakon oporezivanja nego prije oporezivanja. Zato je on u najvećem broju zemalja jedan od osnovnih poreza čijom se progresivnosti unosi pravednost u porezni sustav. Tako se porez na dohodak sa stajališta pravednosti smatra superiornim s obzirom na ostale poreze.[51]

[51] Kesner-Škreb, Marina. "Porez na dohodak." Financijska teorija i praksa 28.4 (2004): 501-504.

Obveznici poreza na dohodak su fizičke osobe koje ostvaruju dohodak iz bilo kojeg od ovih izvora:[52]

-dohodak od nesamostalnog rada (plaće i mirovine)

-dohodak od samostalne djelatnosti koji se utvrđuje na temelju poslovnih knjiga

-dohodak od imovine i imovinskih prava

-dohodak od kapitala

-drugi dohodak (po osnovi primitaka što se ne smatraju primicima od nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava i kapitala)

Primjenom poreznih stopa od 24% i 36% na poreznu osnovicu po osnovi primitka od nesamostalnog rada, dobiva se iznos poreza koji se treba platiti.

Mjesečna porezna osnovica	Godišnja porezna osnovica	Stopa poreza
Do 30.000 kn	Do 360.000 kn	24 %
Iznad 30.000 kn	Iznad 360.000 kn	36 %

Slika 4:Porezne stope poreza na dohodak
Izvor: Središnji državni portal, www.gov.hr

3.1.2. Porez na dobit

Porez na dobit jest porez što ga trgovačka društva plaćaju na ostvarenu dobit, tj. na razliku prihoda i rashoda. Taj se porez u drugim zemljama obično naziva porezom na dohodak trgovačkih društava (corporate/corporation income tax), tj. pravnih osoba, za razliku od poreza na dohodak koji plaćaju fizičke osobe (individual/personal income tax).

Hrvatska porezno pravna terminologija ne poznaje sintagmu porez na dohodak trgovačkog društva, nego se koristi izrazom porez na dobit (profit tax).

Četiri su temeljna elementa koji određuju karakter svakog poreza na dobit: porezna osnovica, porezni obveznik, porezna stopa i porezne olakšice.[53]

[52] Središnji državni portal, (2020). Porez na dohodak. Dostupno na: https://gov.hr/moja-uprava/financije-i-porezi/porezi-i-prijava-poreza/porez-na-dohodak/430
[53] Marina Kesner-Škreb: Porez na dobit Financijska teorija i praksa 28 (4) str. 501-504 (2004.)

Obveznik poreza na dobit jest:[54]

-trgovačko društvo i druga pravna osoba koja obavlja djelatnost radi stjecanja dobiti

-tuzemna poslovna jedinica inozemnog obveznika, tj. onoga koji u Hrvatskoj nema sjedište ili upravu

-fizička osoba koja ostvaruje dohodak od obrta, slobodnih zanimanja te poljoprivrede i šumarstva ako to na vlastiti zahtjev želi biti. Ona, dakle, može izabrati da umjesto poreza na dohodak plaća porez na dobit.

U hrvatskom sustavu poreza na dobit postoje mnoge porezne olakšice:[55]

-za porezne obveznike koji obavljaju djelatnost na područjima posebne državne skrbi i na području grada Vukovara

-za korisnike slobodnih zona

-za poticanje ulaganja i poticaje zapošljavanja

-za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom

-za istraživanja, razvoj i školovanje te za stručno usavršavanje zaposlenika.

[54] Ibidem, str.501.
[55] Ibidem, str.501.-502.

3.1.3. Porez na dodanu vrijednost, trošarine i posebni porezi

Porezni obveznik poreza na dodanu vrijednost je:[56]

-Obrtnik koji isporučuje dobra i obavlja usluge čija je vrijednost u prethodnoj kalendarskoj godini (nakon odbitka vrijednosti isporuka koje su oslobođene plaćanja PDV-a) veća od 300.000,00 kuna.

-Porezne stope PDV-a iznose 25% ili 13% ili 5%.

Posebnim porezima, trošarinama ili akcizama oporezuje se promet samo jednoga ili nekolicine istovrsnih proizvoda, a plaćaju se u apsolutnom iznosu po jedinici mjere proizvoda (kilogramu, litri, komadu i sl.) ili u određenom postotku prodajne cijene.

Razlozi uvođenja trošarina mogu biti socijalni, zdravstveni, ekološki, ali najbitniji je fiskalni (povećanje javnih prihoda).

Prednost trošarina jest jednostavnost njihova ubiranja, mali broj poreznih obveznika i izdašnost. U Hrvatskoj su uvedene trošarine na kavu, naftne derivate, duhan i duhanske proizvode, alkohol, pivo, bezalkoholna pića, osobne automobile, ostala motorna vozila i zrakoplove, na luksuzne proizvode i na premije osiguranja i kasko osiguranja.[57]

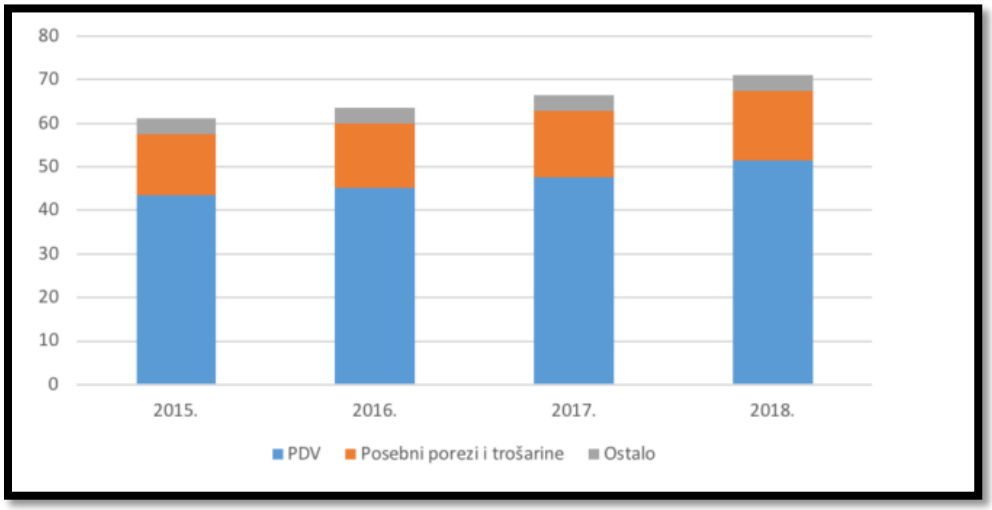

Slika 5:Visina i struktura poreza na potrošnju u RH, (u mlrd. kn)

Izvor: Ekonomski lab,www.arhivanalitika.hr

[56] Ministarstvo financija,(2020). Porez na dodanu vrijednost. Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/obrtnici/Stranice/PDV.aspx

[57] Kuliš, D. (2004). Troškovi ispunjavanja poreznih obveza-trošarina. *Financijska teorija i praksa*, *28*(3), 339-354.

Sa slike 5., možemo zaključiti da PDV i trošarine dominiraju među porezima na potrošnju u Hrvatskoj.

3.2. Porezna reforma i njena obilježja

Porezni sustav Republike Hrvatske uređen je zakonskim i pod zakonskim propisima i aktima (Opći porezni zakon, Zakon o porezu na dobit, Zakon o porezu na dohodak, Zakon o porezu na dodanu vrijednost, Pravilnik o porezu na dobit, Pravilnik o porezu na dohodak, Pravilnik o porezu na dodanu vrijednost, Zakon o računovodstvu, Zakon o posebnim porezima)

Dosadašnje porezne reforme u Republici Hrvatskoj:[58]

-reforma hrvatskog fiskalnog sustava uvjetovana je brojnim okolnostima kao što su raspad bivše države i napuštanje sustava koji se tada upotrebljavao, orijentacija ka novom tržišno usmjerenom poreznom sustavu usklađenim s drugim poreznim sustavima tržišno razvijenijih zemalja

-Republika Hrvatska opredijelila se za europske integracije i za reformu poreznog sustava

-1994. godine (prva faza) sa svrhom usklađivanja s razvijenijim zemljama u smislu alokativne neutralnosti, razumljivosti i jednostavnosti provedena je porezna reforma

-pojedinačno oporezivanje svake vrste prihoda zamijenjeno je sa jedinstvenim načinom oporezivanja fizičkih osoba

-druga faza porezne reforme odnosila se na usvajanje Zakona o trošarinama, promjena posrednih poreza po uzoru na razvijene zemlje EU, usvojen standardni oblik poreza na dohodak, smanjen je broj stopa poreza na promet, reformiran je porez na dobit, uvedene su trošarine, uveden je porez na dodanu vrijednost od 22%(1998. godine)

U modernom poreznom najvažniju ulogu imaju porez na dohodak, porez na dodanu vrijednost i porez na dobit. Posljedica uvođenja takvih oblika oporezivanja ima za posljedicu jačanje gospodarstva kao i najveći doprinos u prikupljanju javnih prihoda.

Uvedeni su brojni pojmovi koji imaju opće prihvaćeno značenje (porezni obveznik, porezna obveza, predmet oporezivanja, porezna stopa, porezna osnovica, porezna oslobođenja).

[58] Vlaić, Damir. "Najznačajnije izmjene hrvatskog poreznog sustava." Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku 1-2/2017 (2017): 141-156.

Republika Hrvatska nalazi među europskim državama u kojima je dojam porezne nesigurnosti među poduzetnicima najviši, što ima za posljedice:

-zapreke razvoju poduzetništva i

izostanak i odbijanje domaćih i stranih investicija.

Polazeći od obilježja današnjeg poreznog sustava RH, postavljeni su ciljevi porezne reforme:[59]

-smanjenje ukupnog poreznog opterećenja

-poticanje konkurentnosti gospodarstva

-izgradnja socijalno pravednijeg poreznog sustava

-stabilan, održiv i jednostavan porezni sustav što podrazumijeva širenje porezne osnovice, suzbijanje sive ekonomije i ukidanje nekonkurentnih poreznih rashoda (izuzeća, olakšica i oslobođenja koji moraju imati točno određenu svrhu, biti pravilno i ciljano odabrani, utemeljeni na realnim potrebama te usklađeni s ekonomskim i socijalnim ciljevima)

-pojednostavljenje i pojeftinjenje porezne administracije

-smanjenje troškova vođenja evidencija uz ukidanje pojedinih obrazaca te

-pružanje veće pravne sigurnosti poreznim obveznicima.

Ukoliko nije razvijena svijest poreznih obveznika o razlozima ubiranja poreza javlja se otpor plaćanju poreznih obveza i porezna presija kako bi se namirile javne potrebe.

[59] Zrinušić, Z., Kudeljan Vraić, M.(2016) Porezna reforma. Porezni vjesnik 12/2016

3.2.1. Izmjena i dopuna zakona o porezu na dobit za 2020.

Prag ostvarenih prihoda za plaćanje poreza na dobit po stopi od 12% povećava se s 3 na 7,5 milijuna kuna. Promjena se odnosi na dobit ostvarenu od 01.01.2020. godine dok je za 2019. godinu i dalje važeći prag od 3 milijuna kuna prihoda za plaćanje poreza na dobit po stopi od 12%.

Prijava poreza na dobit podnosit će se u roku od 30 dana od otvaranja stečajnog postupka te u roku od 8 dana od pokretanja likvidacije. U slučaju nepodnošenja, porez na dobit odredit će se procjenom.[60]

3.2.2. Izmjena i dopuna zakona o porezu na dohodak 2020.

Osnovni osobni mjesečni odbitak povećava se na 4.000 kuna. Na primjeru osobe koja prirez plaća u Zagrebu i nema dodatnih osobnih odbitaka, svaka mjesečna bruto I plaća veća od 5.000 kuna rezultirat će za 56 kuna većom neto plaćom. Ovo se odnosi na sve plaće isplaćene od siječnja 2020. pa tako i na plaću za prosinac 2019.

Mladim osobama s godišnjim oporezivim dohotkom do 360.000 kuna smanjuje se porez i prirez na dohodak od nesamostalnog rada (plaće) za 100% do 25 godina života te za 50% od 26 do 30 godina života. Primjerice, osoba koja ima bruto i plaću u iznosu od 8.000 kuna te prirez plaća u Zagrebu i nema dodatnih odbitaka, od 01.01.2020. godine ostvarivat će mjesečnu neto plaću od 5.720,32 kune nakon plaćanja i 679,68 kuna poreza i prireza.

Premije dodatnog i dopunskog zdravstvenog osiguranja koje poslodavac uplaćuje u korist svojeg zaposlenika do propisanog iznosa postaju neoporezivi primici na koje se ne plaćaju niti porezi niti doprinosi.

Poslodavci će moći koristiti porezne kartice pri isplati plaće bivšim radnicima za posljednji mjesec rada, a najkasnije do isplate plaće ili do dana dospjelosti plaće za posljednji mjesec rada kod tog poslodavca. Ovo u praksi znači da će zaposlenik koji više ne radi kod bivšeg poslodavca te se u međuvremenu nije zaposlio kod drugog poslodavca, za zadnji mjesec rada

[60]Narodne Novine, (2019).Odluka o proglašenju zakona o izmjenama i dopunama zakona o porezu na dobit. Narodne Novine d.d., 71-06-01/1-19-2

kod bivšeg poslodavca dobiti jednaku neto plaću kao i u ostalim mjesecima rada kod tog poslodavca.[61]

3.2.3. Izmjena i dopuna zakona o porezu na dodanu vrijednost za 2020.

Opća stopa PDV od 01.01.2020. zadržava se na 25% umjesto 24% kako je bilo određeno promjenama zakona donesenim u 2018. godini.

Stopa PDV za pripremanje i usluživanje jela i slastica u i izvan ugostiteljskog objekta smanjuje se na 13%. Nema promjene u stopi PDV na usluživanje pića koja ostaje 25%. Prag prihoda za primjenu postupka oporezivanja po naplaćenim naknadama povećava se s 3 na 7,5 milijuna kuna.

U slučaju da obveznik pređe prag prihoda za ulazak u sustav PDV od 300.000 kuna, a ne podnese prijavu za ulazak u sustav PDV, Porezna uprava će ga upisati po službenoj dužnosti.[62]

3.3. Oporezivanje malog i srednjeg poduzetništva u RH

Poduzetništvo predstavlja pojavu u gospodarstvu zemlje koja se manifestira u različitim oblicima s mnogobrojnim i različitim ishodima. Ishodi nisu uvijek vezani samo za ostvarenje financijske koristi.

Od poduzetništva se mogu očekivati pozitivni rezultati u smislu povećanja zaposlenosti, smanjenja razine nejednakosti, iskorištavanja novih ekonomskih mogućnosti i dr. Uglavnom se poduzetništvo veže uz privatni sektor, ali poduzetničke aktivnosti nisu i ne smiju biti isključene niti u javnom sektoru. Institucije javnih službi trebaju se ponašati poduzetnički i inovativno kao i poduzeća.

U Republici Hrvatskoj su (u sastavu bivše SFRJ), krajem 80-ih godina 20.st., točnije 1989.g., donošenjem Zakona o poduzećima[63], stvoreni su preduvjeti za razvoj poduzetništva. Danas je u Republici Hrvatskoj poslovanje poduzetnika, obveznika poreza na dobit, strukturirano kroz privatno vlasništvo s udjelom od 97,7%. Zastupljenost malih i srednjih poduzeća, u ukupnom

[61] Narodne Novine, (2019).Odluka o proglašenju zakona o izmjenama i dopunama zakona o porezu na dohodak. Narodne Novine d.d., 115/16 i 106/18
[62] Narodne Novine, (2019).Odluka o proglašenju zakona o izmjenama i dopunama zakona o porezu na dodanu vrijednost.Narodne Novine d.d., 71-06-01/1-19-2
[63] Markovićeva privatizacija, (2015). 'Wikipedia,.Dostupno na: //sh.wikipedia.org/w/index.php?title=Markovi%C4%87eva_privatizacija&oldid=16685235.

broju poduzetnika u Republici Hrvatskoj, s visokih 99,6% gotovo je identična onoj u Europskoj uniji gdje isti pokazatelj iznosi 99,8%. [64]

Ti pokazatelji rezultat su procesa transformacije vlasništva i usmjerenosti hrvatskog gospodarstva na razvoj malog i srednjeg poduzetništva. Nasuprot tome, aktivnost poduzetnika u Republici Hrvatskoj izložena je negativnim čimbenicima među kojima se ističu sljedeći: [65]

-neučinkovita državna birokracija

-korupcija

-politička nestabilnost

-porezne stope

-ograničavajući propisi rada

- porezni propisi i

- pristup financiranju.

Državna birokracija ne djeluje u pravcu servisiranja poduzetničke aktivnosti nego istu unazađuje i demotivirajuće djeluje na pokretanje novoga posla. Danas je u Republici Hrvatskoj neophodno 20 dana za pokretanje novog posla. Broj dana koji je neophodan za pokretanje posla u zemljama Europske unije je u prosjeku 7.[66]

Indeks percepcije korupcije (CPI) u 2019.g. za Republiku Hrvatsku iznosi 47 bodova[67] (indeks rangira 180 zemalja na skali od 100(bez korupcije) do 0(visoka korumpiranost)). Politička nestabilnost, uvjetovana ne kontinuiranošću u provođenju određenih aktivnosti na makro razini, ima negativan utjecaj na proširenje i jačanje poduzetničke aktivnosti. Učestale promjene zakonski propisa uzrokuju nerazumijevanje istih i sve veće bježanje u sivu

[64] Cepor, op.cit., str. 14.
[65] Marković, B., Letinić, S., & Budimir, V. (2013). Porezni poticaji u poslovanju poduzetnika s područja posebnog državnog statusa. Ekonomski vjesnik: Review of Contemporary Entrepreneurship, Business, and Economic Issues, *26*(1), 107-120.
[66] Ibidem, str.109.
[67] Ministarstvo pravosuđa i uprave, (2020). Index percepcije korupcije. Dostupno na: https://pravosudje.gov.hr/index-percepcije-korupcije/21517

ekonomiju. Udio sive ekonomije u hrvatskom GDP je od oko 11 do 16 milijardi eura[68], s tim da je BDP 2019 bio 53 milijarde eura.

Takva situacija dijelom je uvjetovana ne postojanjem razvijene porezne strategije kojoj je cilj optimalizacija porezne obveze poreznog obveznika, odnosno nemogućnošću predviđanja poreznih obveza u budućnosti.

Za 1985 poslovnih subjekata blokada traje duže od 360 dana, a iznos prijavljenih osnova za plaćanje koje nisu izvršene, iznosi 2,31 milijardu kuna, što je udio u ukupnim prijavljenim neizvršenim osnovama od 56,4% , dok se na fizičke osobe u blokadi duže od jedne godine odnosi se 83,3% od ukupnoga broja blokiranih fizičkih osoba. [69]

Pad ukupnih plasmana domaćim sektorima u srpnju rezultat je smanjenja plasmana sektoru nefinancijskih poduzeća koji je na godišnjoj razini iznosio –2,3% [70](odnosno –0,4% ako se isključi učinak aktiviranja državnih jamstava izdanih brodogradilištima).

Takva situacija upućuje na nisko rizičnu aktivnost banaka i izbjegavanje loših plasmana u uvjetima makroekonomske neizvjesnosti.

Ostvarena dobit poduzetnika, odnosno porezna osnovica, predstavlja razliku između prihoda i rashoda koja se utvrđuje prema računovodstvenim propisima te je uvećana ili umanjena prema odredbama Zakona o porezu na dobit. S obzirom da je poduzetništvo veoma značajno za razvoj gospodarstva, kroz određena oslobođenja vezane za plaćanje poreza na dobit, državne vlasti se odriču dijela poreznih prihoda, odnosno olakšavaju poslovanje poduzetnika. Nadalje, porez na dobit, za koji poduzetnici imaju obvezu podmirenja u državni proračun (dio poreza koji ne podliježe oslobođenjima), država vraća jedinicama lokalne samouprave na području posebnog državnog statusa i to kao pomoć iz državnoga proračuna. Takve aktivnosti državnih vlasti mogu se promatrati s dva gledišta; kao poticanje razvoja poduzetništva, ali i

[68] Bradarić ,(2020). Je li siva ekonomija pravog realnog sektora zapravo dobra za Hrvatsku?Dostupno na: https://www.rijekadanas.com/bradaric-je-li-siva-ekonomija-pravog-realnog-sektora-zapravo-dobra-za-hrvatsku/
[69]Fina,(2020). Informacija o neizvršenim osnovama za plaćanje poslovnih subjekata za lipanj 2020. Dostupno na: https://www.fina.hr/-/informacija-o-neizvrsenim-osnovama-za-placanje-poslovnih-subjekata-i-gradana-za-lipanj-2020.-godine
[70] HNB, (2019).Informacija o gospodarskim kretanjima. Dostupno na: https://www.hnb.hr/documents/20182/2880633/hbilt253-informacija.pdf/b437e9ac-dbe5-3cdd-c0ed-d474cb794577

kao narušavanje neutralnosti sustava oporezivanja dobiti jer se pojedine poduzetnike stavljala u povoljniji porezni položaj u odnosu na ostale.[71]

3.4.Sličnosti i karakteristike oporezivanja s EU

MSP-ovi uglavnom djeluju na nacionalnoj razini jer ih relativno malo sudjeluje u prekograničnom poslovanju unutar EU-a. MSP-ovi su, međutim, neovisno o opsegu njihova poslovanja, obuhvaćeni zakonodavstvom EU-a na različitim područjima, kao što su oporezivanje (članci 110. do 113. Ugovora o funkcioniranju Europske Unije (UFEU)), tržišno natjecanje (članci 101. do 109. UFEU-a) i pravo društava (pravo poslovnog nastanka: članci 49. do 54. UFEU-a).[72]

Ciljevi[73]

Mikro poduzeća te mala i srednja poduzeća predstavljaju 99 % svih poduzeća u EU-u. Nešto manje od 23 milijuna MSP-ova stvorilo je 2015. godine 3,9 bilijuna EUR dodane vrijednosti te je zapošljavalo oko 90 milijuna ljudi, a uz to su i ključan izvor poduzetničkog duha i inovacija, koji su presudni za konkurentnost poduzeća u EU-u. Cilj je politike EU-a na području malog i srednjeg poduzetništva osigurati da politike i mjere Unije budu prilagođene malim poduzećima te da doprinose većoj privlačnosti Europe za osnivanje poduzeća i poslovanje.

Postignuća

Akt o malom poduzetništvu

Komisija je u lipnju 2008. predložila dosad najpotpuniju i najobuhvatniju inicijativu o MSP-ovima. Inicijativa je predstavlja kao Akt o malom poduzetništvu. Cilj je tog Akta stvoriti novi politički okvir kojim bi se povezali postojeći instrumenti te kojim bi se nastavilo s radom na temeljima Europske povelje o malom poduzetništvu i Moderne politike rasta i zapošljavanja

[71]Marković, B., Letinić, S., & Budimir, V., op.cit.,str. 109.
[72] Europski parlament, (2020):Mala i srednja poduzeća. Dostupno na: https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/hr/FTU_2.4.2.pdf
[73] Ibidem, str. 1.-4.

za MSP-ove. Umjesto sveobuhvatnog pristupa na razini Zajednice, Aktom se zauzima „pristup političkog partnerstva s državama članicama". Cilj je tog Akta poboljšati opći pristup koji se zauzima prema poduzetništvu u EU-u vodeći se načelom „prednost malim subjektima".

Pametna regulativa

Smanjenje administrativnog opterećenja i birokracije prioritet je Komisije u Aktu o malom poduzetništvu. Javna uprava koja je bolje prilagođena potrebama MSP-ova mogla bi uvelike doprinijeti njihovu rastu. Direktiva o uslugama na unutarnjem tržištu (Direktiva 2006/123/EZ) objavljena je 2006. te se počela primjenjivati u svim državama članicama EU-a 2009.

Za mala su poduzeća naročito korisne izmjene Direktive o borbi protiv kašnjenja u plaćanju (kojima se od javnih tijela traži da podmire račune u roku od 30 dana, kao sigurnosno jamstvo za MSP-ove) i Direktive o elektroničkom izdavanju računa (kojima se takve račune izjednačuje s tiskanim računima.

Pristup financiranju

MSP-ovi često ne uspijevaju dobiti potrebna financijska sredstva na financijskim tržištima. Posljednjih je godina postignut određeni napredak u povećanju dostupnosti financiranja i kredita za MSP-ove stavljanjem na raspolaganje zajmova, jamstava i poduzetničkoga kapitala. Europske financijske institucije – Europska investicijska banka (EIB) i Europski investicijski fond (EIF) – pojačale su svoje aktivnosti u pogledu MSP-ova.

MSP-ovi na jedinstvenom tržištu

U Aktu o malom poduzetništvu i komunikacijama Komisije „Prema aktu o jedinstvenom tržištu − za visoko konkurentno socijalno tržišno gospodarstvo" i „Akt o jedinstvenom tržištu II." istaknuta je potreba za stalnim poboljšavanjem okvirnih uvjeta za poduzeća na jedinstvenom tržištu. Trenutačno su na snazi ili u pripremi razne inicijative i mjere za lakše osnivanje i poslovanje MSP-ova na unutarnjem tržištu. MSP-ovima su dopuštena odstupanja na brojnim poljima, primjerice na području pravila tržišnog natjecanja, oporezivanja i prava trgovačkih društava.

Politika tržišnog natjecanja

Politika državnih potpora EU-a već se dugo blagonaklono odnosi prema MSP-ovima, uvažavajući posebne poteškoće s kojima se susreću zbog svoje veličine. Komisija je 2014. donijela revidiranu Uredbu o općem skupnom izuzeću za državnu pomoć (Uredba (EU) br. 651/2014). Modernizacija sustava državnih potpora uključuje i to da države članice, ako su ispunjeni određeni uvjeti, imaju veću fleksibilnost za dodjeljivanje državnih potpora MSP-ovima bez prethodnog obavještavanja Komisije i dobivanja njezina odobrenja. U skladu s tom Uredbom, MSP-ovi mogu dobiti državnu potporu u iznosu do 7,5 milijuna EUR.

Mreže EU-a za mala i srednja poduzeća

Politike i mreže za pomoć MSP-ovima prije svega uključuju opće usluge podrške MSP-ovima u EU-u kao što su „Europska poduzetnička mreža", „SOLVIT", „Tvoja Europa − poduzetništvo", „Mala i srednja poduzeća i okoliš" i „Savjeti za upotrebu kemikalija: nacionalne službe za pomoć pri primjeni Uredbe REACH". Nadalje, potporu za inovacije i istraživanja nude inicijativa EU-a za pomoć korisnicima prava intelektualnog vlasništva „IPR Help Desk", internetska stranica za tehničku pomoć MSP-ovima „SME Techweb", projekt „Služba za pomoć MSP-ovima kao korisnicima prava privatnog vlasništva u Kini", „Europska mreža poslovno-inovacijskih centara", „Europska mreža inovacija na radnom mjestu" i inicijativa „Gate2Growth".

MSP-ovi i istraživanja

Istraživanja, razvoj i inovacije najvažniji su za održivu uspješnost i rast MSP-ova u EU-u. Cilj je programa Obzor 2020. za razdoblje od 2014. do 2020. stvaranje boljeg i obuhvatnijeg sustava potpore za istraživačke i inovacijske aktivnosti MSP-ova. Usvajanjem jedinstvenog skupa pravila te bi se aktivnosti trebale znatno pojednostaviti. Taj pristup obuhvaća poticanje sudjelovanja MSP-ova uz pomoć „posebnog instrumenta namijenjenog MSP-ovima", čiji je cilj popuniti praznine u financiranju početnih visokorizičnih istraživanja i inovacija koje provode MSP-ovi.

-COSME − Program za konkurentnost poduzeća i MSP-ova

Uredba (EU) br. 1287/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o uspostavi Programa za konkurentnost poduzeća te malih i srednjih poduzeća (COSME) za razdoblje

2014. – 2020. donesena je 11. prosinca 2013. S planiranim proračunom od 2,3 milijarde EUR za razdoblje 2014. – 2020., program COSME ima sljedeće opće ciljeve:

- poboljšanje pristupa financiranju za MSP-ove u obliku vlasničkog i dužničkog kapitala: kapitalni instrument za financiranje ulaganja u fazi rasta i instrument jamstva za zajmove koji će omogućiti MSP-ovima neposredne ili druge dogovore s financijskim posrednicima o dijeljenju rizika radi pokrića zajmova; 1,3 milijarde EUR iz proračuna programa COSME dodijeljeno je financijskim instrumentima;
- poboljšanje pristupa tržištima unutar Unije, kao i svjetskim tržištima: usluge za pomoć poslovanju usmjerene na rast bit će ponuđene u okviru Europske poduzetničke mreže radi poticanja širenja poslovanja, kako na jedinstvenom tržištu, tako i izvan EU-a;
- promicanje poduzetništva: aktivnosti će uključivati razvoj poduzetničkih vještina i stavova, naročito među novim poduzetnicima, mladima i ženama.

U Komunikaciji Komisije od 20. siječnja 2020. pod naslovom „Program rada Komisije za 2020. – Ambicioznija Unija“ najavljeno je da će se kao potpora digitalnom vodstvu EU-a izraditi europska podatkovna strategija i bijela knjiga o umjetnoj inteligenciji, kao i prijedlog o sveobuhvatnoj novoj industrijskoj strategiji. Na to će se nadovezati i posebna strategija za MSP-ove, čiji je cilj da se MSP-ovima pomogne u poslovanju, rastu i širenju.

3.5. Izvori financiranja malog poduzetništva u RH

3.5.1. Unutarnji izvori MSP sektora

Unutarnji, odnosno interni izvori financiranja, izvori su koje je poduzeće samo stvorilo pa se često nazivaju i vlastitim izvorima financiranja. Pošto proizlaze iz samog poslovanja poduzeća, ograničenih su mogućnosti i često nedovoljni za sveukupno financiranje. Među unutarnjim izvorima financiranja ističu se financiranje vlasničkim kapitalom, prodajom vlastite imovine, amortizacijom, zadržanom dobiti te naplatom glavnice dugoročnih plasmana. Vlastiti izvori MSP-a najčešće su premali i nedostatni za financiranje poduzeća, a imaju i drugih ograničavajućih faktora kao što je činjenica da je zadržanu dobit moguće koristiti tek nakon jedne cijele godine 20 poslovanja, prodaja vlastite imovine, iako donosi

novčanu zaradu, dovodi do smanjenja kapitala poduzeća, a naplata potraživanja često ima vremensko ograničenje koje donosi rizik da se dugovanje neće naplatiti na vrijeme ili će se naplatiti razmjenom dobara i poduzeću neće donijeti potreban novac. Zbog ograničavajućih činjenica unutarnjih izvora financiranja koji su i direktno povezani s (ne)veličinom MSP-a, ovakvi se izvori koriste u malim količinama i često samo kao nadopuna vanjskim izvorima, a ne kao jedini izvori financiranja.[74]

3.5.2. Vanjski izvori financiranja MSP sektora

Eksterno financiranje (engl. external financing,) je oblik financiranja poduzeća od strane pravnih i fizičkih osoba izvan samog poduzeća. U eksterno financiranje spadaju svi oblici financiranja iz tuđih izvora kao i financiranje od strane vlasnika poduzeća (npr. nova emisija dionica).
Eksterno financiranje izaziva određene troškove pribavljanja potrebnih sredstava od pravnih i fizičkih osoba iz financijske okoline poduzeća. Ti su troškovi to veći što je takvo financiranje usmjerenije prema cjelokupnoj javnosti na financijskom tržištu.[75]

Vanjski izvori financiranja su primjerice trgovački kredit, bankovni krediti, bankovno prekoračenje, partnerstvo ili poslovni anđeli, hipotekarni kredit, leasing, emisija vrijednosnih papira, razvojni fondovi, faktoring, državni poticaji, obveznice i sl.

Trgovački kredit kao kratkoročni izvor financiranja je kredit što ga dobavljači odobravaju kupcima isporučujući im robu uz mogućnost naknadnog plaćanja unutar odobrenog razdoblja. Ovo je i glavni izvor kratkoročnog financiranja u razvijenim tržišnim gospodarstvima.[76]

Bankovni kredit posuđen je novac od banke, on podrazumijeva da banka u određenom periodu isplati novac, tj. glavnicu, dok je poduzeće obvezano da u određenom roku vrati glavnicu i ugovorenu kamatnu stopu.

[74] Vidan, M. (2019). PRISTUP FINANCIRANJU MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA U ZEMLJAMA SREDNJE I ISTOČNE EUROPE : Završni r*ad* (Specijalistički diplomski stručni). Dostupno na: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:294520
[75] Rječnik financijskih pojmova. Dostupno na: https://webhosting-wmd.hr/rjecnik-pojmovi-e/web
[76] Šarlija, (2008).Pojam i vrste financiranja. Dostupno na: http://www.efos.unios.hr/kreditna-analiza/wp-content/uploads/sites/252/2013/04/3_pojam-i-vrste-financiranja.doc.pdf

Korisnici kredita	2017.		2018.	
	Milijuni kuna	Udio %	Milijuni kuna	Udio %
Opća država	39.884	16%	40.741	16%
Nefinancijska (trgovačka društva)	81.808	33%	81.025	32%
Stanovništvo	114.532	47%	121.023	47%
Ostali sektori	9.641	4%	11.724	5%
Ukupno	**245.865**	**100%**	**254.513**	**100%**

Slika 6:Plasman kredita banaka u 2017. i 2018.godini

Izvor: CEPOR (2019), www.cepor.hr

Sa slike 6., možemo vidjeti da u 2018.godini dolazi do rasta ukupnog plasmana kredita banaka u odnosu na 2017.godinu. ukupan plasman 2018.godine iznosi 254.5 milijardi kuna, dok je u 2017.godini iznosio 245.8 milijardi kuna.

Odobravanje dugoročnih i kratkoročnih kredita za mala i srednja poduzeća u Hrvatskoj se uglavnom temelji na sljedećim uvjetima financiranja:[77]

Dugoročni krediti

Iznos: pretežito od 50.000,00 kn, maksimalni iznos kredita ovisi o konkretnom investicijskom projektu i kreditnoj sposobnosti klijenta

Trajanje: do 15 godina

Kamata: promjenjiva

Osiguranje: moguća je različita kombinacija instrumenata osiguranja, ovisno o projektu.

Kratkoročni krediti

Iznos: pretežito od 10.000,00 kn maksimalni iznos kredita ovisi o kreditnoj sposobnosti klijenta Trajanje: do 12 mjeseci

Kamata: fiksna ili promjenjiva

Osiguranje: mogućnost kombinacije različitih vrsta osiguranja.

[77] CEPOR, (2019). ,op.cit.,str. 67.

Bankovno prekoračenje („odlazak u minus“) zapravo je mogućnost koju pruža banka, a realizira se kad banka dozvoli da poduzeće koristi novac koji ne posjeduje. Takav način financiranja je koristan za održavanje likvidnosti tako dugo dok poduzeće ne naplati potraživanja, no vrlo neefikasno kod duljeg roka kreditiranja. Taj oblik vrlo je nepovoljan zbog opće poznatih visokih kamatnih stopa koje ga prate.[78]

Poslovni anđeli su uspješni poduzetnici i menadžeri koji osiguravaju početni kapital za financiranje poduzetničkih projekata i pritom pružaju mentorsku podršku (znanje, vještine, kontakte) tim poduzetnicima u daljnjem razvoju poslovanja. Poslovni anđeli najčešće ulažu u riskantne projekte s visokim potencijalom rasta koji imaju izraženu tehnološku komponentu. Ključni interesi djelovanja poslovnih anđela su ostvarenje profita, razvoj poduzetničkih inicijativa te entuzijazam za sudjelovanje u stvaranju nove vrijednosti. [79]

Hipotekarni kredit se obično uzima kod dugoročnog ulaganja, pa je time i sam iznos kredita veći od uobičajenog. On podrazumijeva da se nepokretna imovina koju posjeduje poduzeće stavlja pod hipoteku, kao osiguranje banci da će se posuđeni novac vratiti. Opasnost kod takvog kreditiranja jest, dužnik neće biti u mogućnosti vratiti posuđeni novac te će mu banka zaplijeniti imovinu.

Leasing je danas jedna od najčešćih alternativa bankarskom kreditu u financiranju malih i srednjih poduzeća prilikom nabave dugotrajne imovine. Koristi se za nabavu opreme, strojeva, transportnih vozila.

Postoje dvije osnovne vrste leasinga, financijski i operativni. Kod financijskog leasinga primatelj leasinga plaća naknadu koja uzima u obzir cjelokupnu vrijednost objekta leasinga, koju primatelj leasinga evidentira u svojoj dugotrajnoj imovini. Rizici i koristi povezani s objektom premješteni su na primatelja leasinga. Operativni leasing je pravni posao u kojem primatelj leasinga plaća određenu naknadu koja ne mora uzimati u obzir cjelokupnu vrijednost objekta, nema ugovorene opcije kupnje, a rizici i koristi povezani s objektom leasinga ostaju većim dijelom kod davatelja leasinga. Osnovna namjena operativnog leasinga je najam predmeta leasinga.[80]

[78]Trojnar, Karla. Eksterni izvori financiranja malih i srednjih poduzeća u Hrvatskoj. Diss. University North. University centre Varaždin. Department of Technical and Economic Logistics., 2015.
[79] CEPOR, (2019). ,op.cit.,str. 78.
[80] Ibidem, str. 68.

Emisija vrijednosnih papira ili dionica podrazumijeva da se dionice izdaju, tj. plasiraju u javnost. Postoji više vrsta emisija a neke od njih su:

Javna emisija je emisija vrijednosnih papira ponuđena širokom krugu potencijalnih investitora odnosno cjelokupnoj investicijskoj javnosti. Interna emisija je emisija vrijednosnih papira koja je usmjerena na postojeće dioničare. Ona dovodi svježi novac u poduzeće. Indirektna emisija je postupak emisije vrijednosnih papira u kojem se za distribuciju vrijednosnih papira koriste usluge specijaliziranih posrednika. Izravna (direktna) emisija jest emisija u kojoj se u procesu distribucije ne koriste usluge specijaliziranih posrednika.

Emisija dionica smatra se jednim od najvažnijih instrumenata za prikupljanje sredstava i proširenje poduzeća. Nedostatak takvog financiranja su visoki troškovi emisije, a ponekad su i zakonski nedostupne, ovisno o obliku poduzeća.

Razvojni fondovi su bespovratna financijska sredstva koja dolaze od različitih izvora, a koji su najčešće financirani od strane države ili primjerice Europske unije. Oni su vrlo efikasni ali podrazumijevaju određene troškove kod razrade ideje i poslovnog pothvata. Takav način financiranja idealan je za inovativne ideje u smislu ekologije, tehnike, infrastrukture,itd. Ustaljene i uobičajene poduzetničke pothvate najčešće razvojni fondovi ne financiraju.

Način financiranja putem agenta ili neke druge organizacije koja vodi sva potraživanja i svu odgovornost oko rizika naplate naziva se faktoring. Trošak faktoringa je provizija ili naknada koja se isplaćuje agentu, a visina ovisi o potraživanjima.

4. EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE

4.1. Opći podaci o promatranim poduzećima

Sva redom promatrana poduzeća u empirijskom dijelu rada nalaze se na „Deloitte“ ljestvici 50 najbrže rastućih tehnoloških tvrtki Srednje Europe.

Prosječna stopa rasta 50 najbrže rastućih tehnoloških tvrtki Srednje Europe iznosi 1.290 posto. To je već treća uzastopna godina sa prosječnim rastom većim od 1.000 posto.

Hrvatska sudjeluje sa svojih osam tvrtki, od kojih je jedna u kategoriji „Zvijezda u usponu“[81].

U kategoriji 50 najbrže rastućih hrvatskih tvrtki nalaze se redom: „Q Software“, „Ars Futura“, „Microblink d.o.o.“, „Rimac Automobili d.o.o.“, „Infinum d.o.o.“, „Telum d.o.o.“ i „Profico“. Tvrtka „Include“ također je uključena u istraživanje, s tim da je ona u kategoriji „Zvijezda u usponu“.

U empirijskom dijelu rada koriste se primijenjene kvantitativne metode u ekonomiji. Za potrebe ovog istraživanja pristupljeno je sekundarnim izvorima podataka, i to sa službene stranice FINA.

Podatci su prikupljeni za sedmogodišnje razdoblje, i to razdoblje od 2013. do 2019. godine.

U radu se koriste metode grafičkog prikazivanja kojima se prezentira kretanje odabranih varijabli, dok se upotrebom metoda deskriptivne statistike prezentiraju srednje vrijednosti i pokazatelji disperzije oko srednjih vrijednosti.

Utjecaj poreznog opterećenja na investiranje se ispituje panel procjeniteljem.

Analiza je rađena u statističkom software-u SPSS 25.

[81] Tvrtke koje su „premlade“ da bi bile uvrštene u izvješće o 50 najbrže rastućih tvrtki po prihodima, ali će se u idućim godinama naći u glavnoj kategoriji među 50 najbrže rastućih.

Tablica 7:Panel ID poduzeća

Poduzeće ID	Naziv poduzeća
1	"Q" d.o.o.
2	"Ars Futura"
3	"Microblink"
4	"Rimac automobili"
5	"Infinum"
6	"Telum"
7	"Profico"
8	"Include"

Izvor: Izrada autora

Parametri panel modela se procjenjuju upotrebom podataka o poslovanju 8 poduzeća u razdoblju od 2013. do 2019. godine. Sva redom poduzeća posluju u tehnološkom sektoru.

Tablica 8:Odabir varijabli u model

Skraćeni naziv	Puni naziv	Mjerna jedinica	Izvor	Očekivan utjecaj na zavisnu varijablu
Duim_akt	Udio dugotrajne imovine u aktivi	Udio dugotrajne imovine u aktivi	Fina	Zavisna varijabla
Por_akt	Udio poreza na dobit u aktivi	Omjer poreza na dobit i aktive	Fina	-
Dugim	Dugotrajna imovina	Milijun kuna	Fina	
Pnd	Porez na dobit	Milijun kuna	Fina	
Akt	Aktiva	Milijun kuna	Fina	

Izvor: Izrada autora

Graf 5:Vrijednost aktive promatranih poduzeća

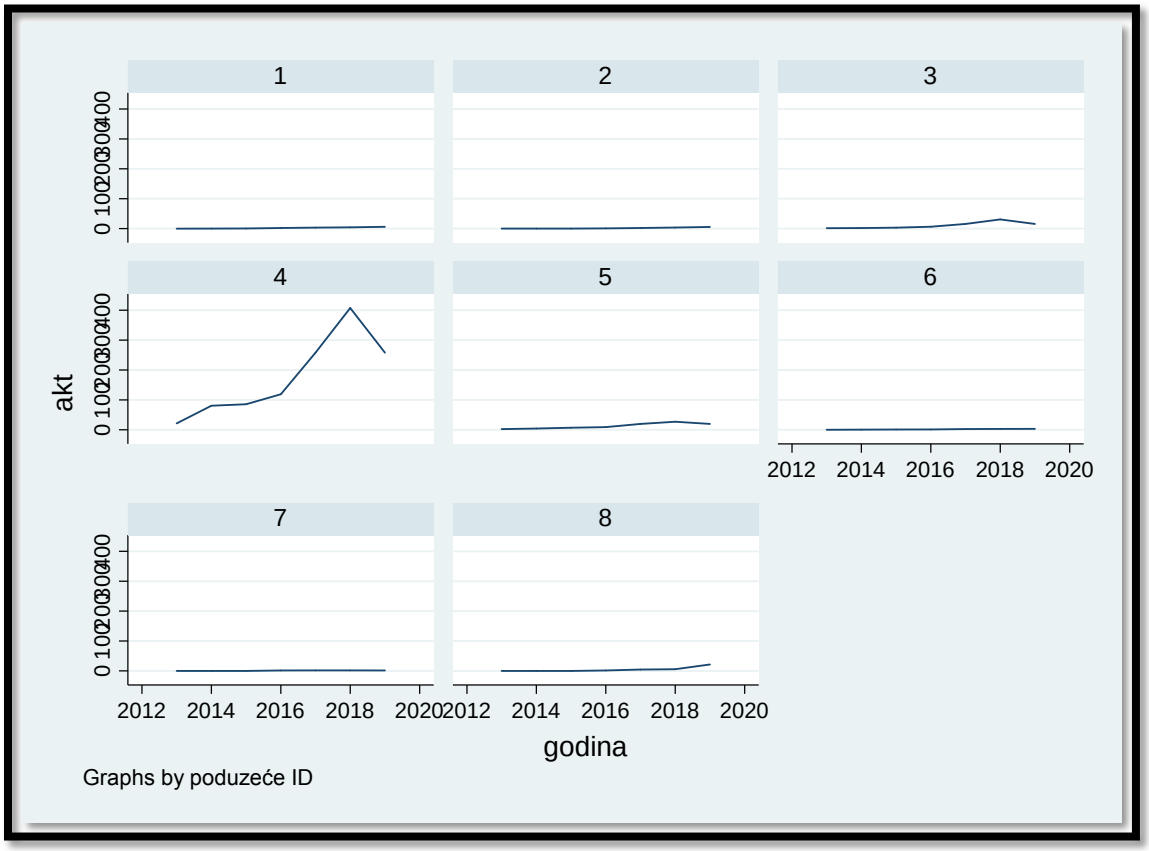

Izvor: Izrada autora

Napomena: 1 = Q d.o.o. ; 2 = Ars Futura; 3 = Microblink; 4 = Rimac automobili; 5 = Infinum; 6 = Telum; 7 = Profico; 8 = Include

Iz grafičkog prikaza (Graf 5.) se može utvrditi da je prema vrijednosti aktive među promatranim poduzećima, poduzeće Rimac Automobili zabilježilo najveći porast.

Graf 6:Visina dugotrajne imovine promatranih poduzeća

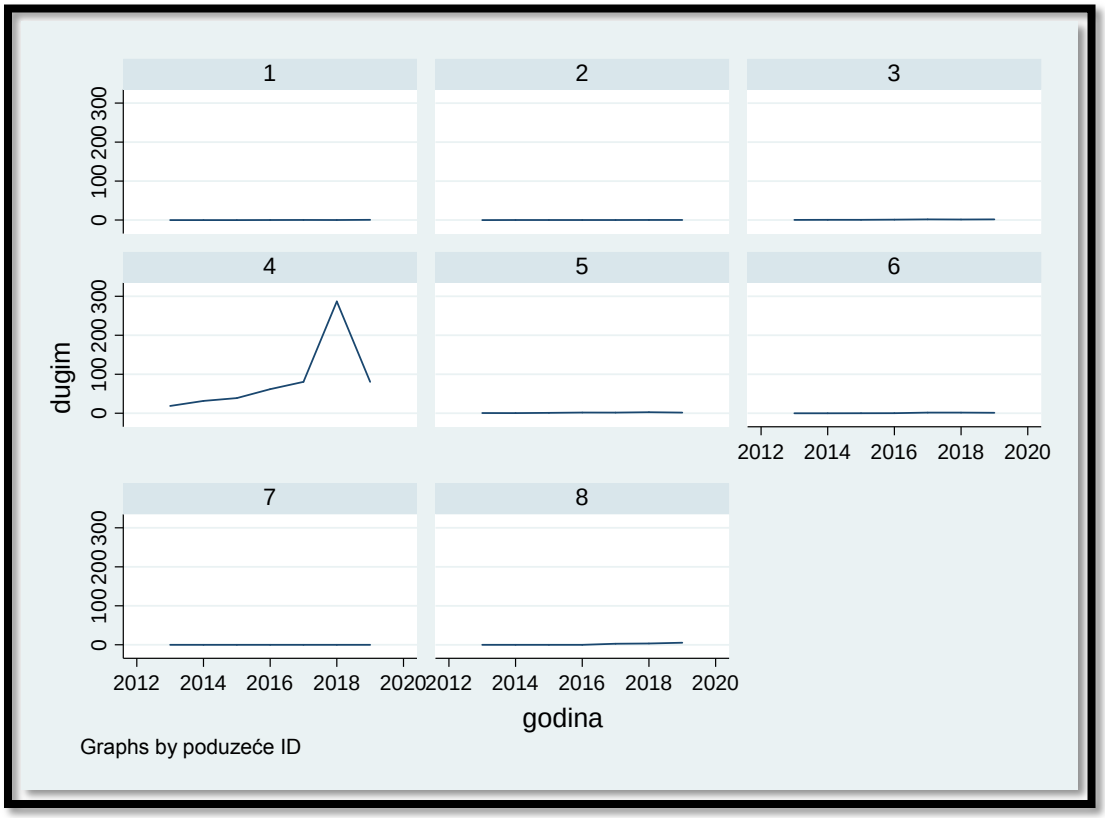

Izvor: Izrada autora

Napomena: 1 = Q d.o.o. ; 2 = Ars futura; 3 = Microblink; 4 = Rimac automobili; 5 = Iinfinum; 6 = Telum; 7 = Profico; 8 = Include

Iz grafičkog prikaza(Graf 6.) se može utvrditi da je prema visini udjela dugotrajne imovine među promatranim poduzećima, poduzeće Rimac Automobili zabilježilo najveći porast.

Srednje vrijednosti aktive, dugotrajne imovine i plaćenog poreza na dobit kod odabranih poduzeća prezentirane su na Slici 7. Mjerna jedinica iskazana u (mil.).

Variable		Mean	Std. Dev.	Min	Max	Observations	
akt	overall	26.40268	72.925	0	407.39	N =	56
	between		60.51098	.9657143	175.7557	n =	8
	within		45.34227	-127.933	258.037	T =	7
dugim	overall	11.37554	41.49984	0	286.73	N =	56
	between		29.98957	0	85.58	n =	8
	within		30.34758	-55.40447	212.5255	T =	7
pnd	overall	.2271429	1.331066	-6.58	6.58	N =	56
	between		.1986808	0	.5214286	n =	8
	within		1.31779	-6.68	6.48	T =	7

Slika 7:Srednje vrijednosti aktive,dugotrajne imovine i plaćenog poreza promatranih poduzeća

Izvor: Izrada autora

Sa Slike 6. se može utvrditi da je prosječna vrijednost aktive 26,40 milijuna kuna sa prosječnim odstupanjem od aritmetičke sredine 72,93 milijuna kuna. Vrijednost dugotrajne imovine u promatranom razdoblju kod promatranih poduzeća se kretala u rasponu od 0 do 407,39 milijuna kuna.

Prosječna vrijednost dugotrajne imovine je 11,38 milijuna kuna sa prosječnim odstupanjem od aritmetičke sredine 41,50 milijuna kuna, te se kretala u rasponu od 0 do 286,73 milijuna kuna.

Plaćeni porez na dobit je imao prosječnu vrijednost 227,14 tisuća kuna godišnje sa prosječnim odstupanjem od aritmetičke sredine 1,33 milijuna kuna. Iznos poreza se kretao u raspnu od -6,58 milijuna kuna do 6,58 milijuna kuna.

Dakle, utvrđena je velika heterogenost među poduzećima i među promatranim godinama, zbog čega se standardizacija radi uvođenjem omjera vrijednosti dugotrajne imovine i aktive, te iznosa plaćenog poreza na dobit i aktive.

Graf 7:Prikaz pada razine investicija sa svakim porastom poreznog opterećenja

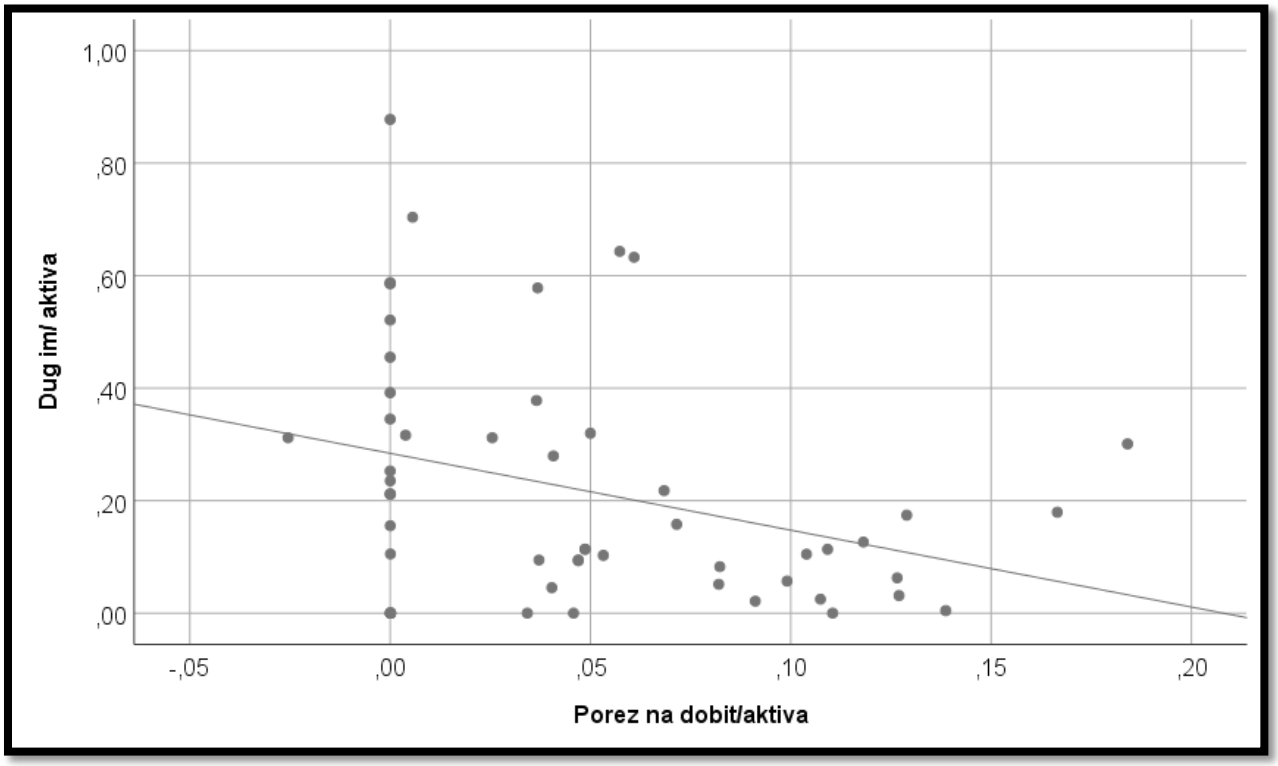

Izvor: Izrada autora

Iz grafičkog prikaza(Graf 7.) se može utvrditi postojanje tendencije pada razine investiranja sa svakim porastom poreznog opterećenja i suprotno. Povezanost se ispituje korelacijom.

Tablica 9:Korelacijska matrica

Correlations

		Dug im/ aktiva	Porez na dobit/aktiva
Dug im/ aktiva	Pearson Correlation	1	-,322*
	Sig. (2-tailed)		,017
	N	54	54
Porez na dobit/aktiva	Pearson Correlation	-,322*	1
	Sig. (2-tailed)	,017	
	N	54	54

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Izvor: Izrada autora

Iz matrice korelacije(Tablica 8.) se može utvrditi postojanje negativne i statistički značajne povezanosti (r=-0,322; empirijska p vrijednost = 0,017) između dugotrajne imovine i plaćenog poreza na dobit, odnosno poduzeća koja plaćaju veće iznose poreza imaju manju razinu investiranja, odnosno ostvaruju manju razinu investiranja. Razdioba investiranja i plaćenih poreza prezentira se grafički dijagramom rasipanja.

Iz postavljene radne hipoteze proizlazi da je zavisna varijabla ulaganje u investicije i inovativne aktivnosti, dok je nezavisna varijabla smanjenje poreza.

U radu se koristi panel procjenitelj s fiksnim efektom. Opravdanost upotrebe panel procjenitelja s fiksnim efektom gdje se temeljem empirijske F vrijednosti 4,23; pri empirijskoj p vrijednosti 0,0012. Hausman testom je ispitana opravdanost korištenja procjenitelja s fiksnim efektom naspram procjenitelja s slučajnim efektom.

```
                 ---- Coefficients ----
             |      (b)          (B)            (b-B)     sqrt(diag(V_b-V_B))
             |      FFE          RRE         Difference          S.E.
-------------+----------------------------------------------------------------
     por_akt |  -1.360764    -1.362112         .001348        .2460387
------------------------------------------------------------------------------
                           b = consistent under Ho and Ha; obtained from xtreg
            B = inconsistent under Ha, efficient under Ho; obtained from xtreg

    Test:  Ho:  difference in coefficients not systematic

                  chi2(1) = (b-B)'[(V_b-V_B)^(-1)](b-B)
                          =        0.00
                Prob>chi2 =      0.9956
```

Slika 8:Hausman test

Izvor: Izrada autora

Empirijska X2 vrijednost je 0,00, dok je empirijska p vrijednost 0,9956. Slijedom rezultata se može utvrditi da oba procjenitelja daju jednako kvalitetne rezultate. Nadalje, opravdanost korištenja modela s slučajnim efektom ispituje se LM testom.

```
Breusch and Pagan Lagrangian multiplier test for random effects

        duim_akt[poduzećeID,t] = Xb + u[poduzećeID] + e[poduzećeID,t]

        Estimated results:
                         |       Var     sd = sqrt(Var)
                ---------+-----------------------------
                 duim_akt |   .0473195       .2175304
                        e |   .0301549       .1736516
                        u |   .0168285       .1297247

        Test:   Var(u) = 0
                             chibar2(01) =    14.55
                          Prob > chibar2 =   0.0001
```

Slika 9:LM test

Izvor: Izrada autora

Empirijska X2 vrijednost je 14,55, dok je empirijska p vrijednost 0,0001. temeljem rezultata se može potvrditi opravdanost procjenitelja s slučajnim efektom.

Slijedom rezultata dijagnostičkih testova je utvrđeno da su oba modela adekvatna za korištenje.

```
Fixed-effects (within) regression               Number of obs     =         54
Group variable: poduzećeID                      Number of groups  =          8

R-sq:                                           Obs per group:
     within  = 0.0963                                         min =          5
     between = 0.1182                                         avg =        6.8
     overall = 0.1028                                         max =          7

                                                F(1,45)           =       4.80
corr(u_i, Xb)  = -0.0023                        Prob > F          =     0.0337

------------------------------------------------------------------------------
    duim_akt |      Coef.   Std. Err.      t    P>|t|     [95% Conf. Interval]
-------------+----------------------------------------------------------------
     por_akt |  -1.360764   .6212948    -2.19   0.034    -2.612116   -.1094117
       _cons |    .284052   .0383934     7.40   0.000     .2067237    .3613803
-------------+----------------------------------------------------------------
     sigma_u |  .13528436
     sigma_e |  .17365161
         rho |  .37769478   (fraction of variance due to u_i)
------------------------------------------------------------------------------
F test that all u_i=0: F(7, 45) = 4.23                       Prob > F = 0.0012
```

Slika 10:Model s fiksnim efektom

Izvor: Izrada autora

Vrijednost parametra -1,36 uz varijablu omjera poreza na dobit i aktive upućuje na zaključak da porastom poreznog opterećenja društva za jedan postotni bod se može očekivati smanjenje vrijednosti dugotrajne imovine u prosjeku za 1,36 postotnih bodova i suprotno. Parametar je statistički značajan (empirijska p vrijednost =0,034).

```
Random-effects GLS regression                   Number of obs     =         54
Group variable: poduzećeID                      Number of groups  =          8

R-sq:                                           Obs per group:
     within  = 0.0963                                         min =          5
     between = 0.1182                                         avg =        6.8
     overall = 0.1028                                         max =          7

                                                Wald chi2(1)      =       5.70
corr(u_i, X)   = 0 (assumed)                    Prob > chi2       =     0.0170

------------------------------------------------------------------------------
    duim_akt |      Coef.   Std. Err.      z    P>|z|     [95% Conf. Interval]
-------------+----------------------------------------------------------------
     por_akt |  -1.362112   .5705017    -2.39   0.017    -2.480274   -.2439488
       _cons |   .2852668   .0580668     4.91   0.000      .171458    .3990756
-------------+----------------------------------------------------------------
     sigma_u |  .12972467
     sigma_e |  .17365161
         rho |  .35817968   (fraction of variance due to u_i)
------------------------------------------------------------------------------
```

Slika 11:Model s slučajnim efektom

Izvor: Izrada autora

Vrijednost parametra -1,36 uz varijablu omjera poreza na dobit i aktive upućuje na zaključak da porastom poreznog opterećenja društva za jedan postotni bod se može očekivati smanjenje vrijednosti dugotrajne imovine u prosjeku za 1,36 postotnih bodova i suprotno. Parametar je statistički značajan (empirijska p vrijednost =0,017).

Slijedom rezultata provedenog testiranja utvrđen je negativan utjecaj poreznog opterećenja na investiranje u dugotrajnu imovinu, slijedom čega se hipoteza može prihvatiti kao istinita.

5. ZAKLJUČAK

Kategorijom mikro,malih i srednjih poduzeća obuhvaćena su sva ona poduzeća koja imaju manje od 250 zaposlenih, aktivu nižu od 43 milijuna eura i godišnje prihode manje od 50 milijuna eura.

Mala i srednja poduzeća u Republici Hrvatskoj predstavljaju važan dio gospodarstva Republike Hrvatske, te imaju sve veći udio u ključnim makroekonomskim pokazateljima. Neki od njih analizirani su u ovome radu, kao što su broj zaposlenih u MSP sektoru, ukupni godišnji prihodi MSP sektora, izvoz i udio u BDP-u MSP sektora.

Unatoč njihovom značaju za Hrvatsku i Europsku Uniju, mala i srednja poduzeća susreću se s brojnim preprekama u svom poslovanju, u odnosu na velika poduzeća. Neke od prepreka prepoznaju se u visokom poreznom opterećenju i problemu pristupa izvorima financiranja, te se među ostalim preprekama često navode kao glavni problemi MSP sektora. Prepreke i nedostaci kao i prednosti i značaj MSP sektora opisani su u drugom dijelu rada.

U trećem dijelu rada, prikazana su mala i srednja poduzeća u poreznom sustavu Republike Hrvatske. Iz navedenog se moglo uočiti da hrvatski porezni sustav obiluje visokim poreznim stopama, ali i brojnim oslobođenjima, olakšicama i izuzećima. U cilju današnjeg poreznog sustava nastoji se smanjiti ukupno porezno opterećenje, poticati konkurentnost, izgraditi socijalno pravedniji porezni sustav i pojednostaviti poreznu administraciju. Neke od promjena odgledaju se u bitnim porezima za MSP sektor kao što je primjena porezne stope od 12% u porezu na dobit za ukupne prihode od 7.500.000 kn prema nekadašnjih 3.000.000 kn,zadržana stopa PDV-a na 25%, ali smanjenje na 13% za usluživanje jela i pića u ugostiteljskim objektima. Također postoje brojni izvori financiranja, ali su i dalje za MSP sektor najtraženiji tradicionalni izvori, odnosno krediti putem banaka i leasing.

Istraživanjem u empirijskom dijelu, utvrđen je negativan utjecaj poreznog opterećenja na investiranje u dugotrajnu imovinu odabranih poduzeća. Prikazana poduzeća predstavljaju uspješna poduzeća MSP sektora Republike Hrvatske, te prema istraživanju postoji negativna i statistički značajna povezanost između dugotrajne imovine i plaćenog poreza na dobit. Tako poduzeća koja plaćaju veće iznose poreza imaju manju razinu investiranja, odnosno ostvaruju manju razinu investiranja.

Konačno, može se zaključiti da je problem porezne opterećenosti MSP sektora prisutan, te da poduzeća zasigurno manje investiranju zbog obveze plaćanja poreza, u ovom istraživanju uključenog poreza na dobit.

Potrebni su veliki napori Vlade da se problem porezne opterećenosti kao i ostali problemi koji su dijelom spomenuti u ovom radu umanje, pogotovo zbog važnosti MSP sektora koje mu pridodaju EU, a i Republika Hrvatska.

Svojim ciljevima Vlada već djeluje kroz strateške planove Ministarstva gospodarstva, poduzetništva i obrta.

LITERATURA

1. Europski strukturni i Investicijski fondovi. Program za konkurentnost poduzetništva i MSP-a. Dostupno na: https://strukturnifondovi.hr/program-za-konkurentnost-poduzetnistva-i-msp-a-cosme-programme-for-the-competitiveness-of-enterprises-smes/
2. Hrvatska gospodarska komora(2018).Za razvoj poduzetnika potrebno je smanjiti porezna opterećenja. Glas Slavonije. Dostupno na: http://glas.hr/353499/7/Za-razvoj-poduzetnika-potrebno-je-smanjiti--porezna-opterecenja
3. Marić Z. (2016). Reforma poreznog sustava, Ministarstvo financija, Dostupno na: https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Sjednice/2016/1%20sjednica%2014%20Vlade/1%20-%2010.pdf
4. Kesner-Škreb, Marina: "Porezna politika i gospodarski rast." Privredna kretanja i ekonomska politika 9.73 (1999): 62-121.
5. Kesner-Škreb, Marina: Financijska praksa, 1999, 23 (2), 203-205,Institut za javne financije,10 000 Zagreb
6. Mečev and Jelena Žaja. "Inovacijske aktivnosti malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj: empirijsko istraživanje u ICT sektoru." Obrazovanje za poduzetništvo-E4E: znanstveno stručni časopis o obrazovanju za poduzetništvo 7.2 (2017): 29-44.
7. Knežević D., Has M.: "Financiranje malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj i usporedba s Europskom unijom." Obrazovanje za poduzetništvo-E4E: znanstveno stručni časopis o obrazovanju za poduzetništvo 8.1 (2018): 165-180.
8. Žugaj, Miroslav. "Metode analize i sinteze (s osvrtom na organizaciju proizvodnje)." Journal of Information and Organizational Sciences 2-3 (1979): 113-139.
9. Gregorić, M., Hegeduš, I., & Kolenko, K. (2018). Važnost inovacija i poduzetništva za ekonomski razvoj Republike Hrvatske. Obrazovanje za poduzetništvo-E4E: znanstveno stručni časopis o obrazovanju za poduzetništvo, *8*(Special issue/Posebn), 23-43.
10. Nanić, A. (2013). MALA I SREDNJA PODUZEĆA KAO NOSILAC RAZVOJA PRIVREDE EUROPSKE UNIJE. Tranzicija, 15. (31.), 96-106. Pruzeto s https://hrcak.srce.hr/108368
11. Gregorić, M., Hegeduš, I., & Kolenko, K., op.cit. ,str. 25.
12. Nanić, A., op.cit., str 1.

13. Rajsman, M., Petričević, N. i Marjanović, V. (2013). Razvoj malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj. Ekonomski vjesnik, XXVI (1), 250-262. Preuzeto s https://hrcak.srce.hr/108210
14. Hunjet, A., Kozina, G. i Milković, M. (2012). Stjecanje znanja i vještina za budućnost u poduzetništvu. Učenje za poduzetništvo, *2* (2), 103-115. Preuzeto s https://hrcak.srce.hr/130251
15. Siropolis, N.C., Menadžment malog poduzeća, MATE d.o.o., Hrvatska obrtnička komora, Zagreb, 1995., str. 43-47.
16. Kersan-Škabić, I. i Banković, M. (2008). MALO GOSPODARSTVO U HRVATSKOJ I ULAZAK U EUROPSKU UNIJU. Ekonomska misao i praksa, (1), 57-75. Preuzeto s https://hrcak.srce.hr/26360
17. Narodne novine, (2002). Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva,Narodne novine d.d., br. 29/02,63/07
18. Škrtić, M. i Mikić, M. (2006). Gospodarsko značenje hrvatskoga poduzetništva - šanse i zamke. Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, *4* (1), 191-204. Preuzeto s https://hrcak.srce.hr/10965
19. Official Journal of the European Communities(2001), COMMISSION REGULATION (EC) No 70/2001,on the application of Articles 87 and 88 of the EC Treaty to State aid to small and medium-sized enterprises
20. Vrhovec-Žohar, Kristina, and Igor Klopotan. "Mala i srednja poduzeća u EU–izazov uvođenja jedinstvene valute 12 godina poslije." Tehnički glasnik 8.4 (2014): 443-450.
21. Narodne novine, (2020). Zakon o računovodstvu,Narodne novine d.d., br. 120/16 i 116/18
22. Narodne novine, (2016). Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva, Narodne novine d.d., br. 29/02,63/07,53/12,56/13,121716
23. Ćelić, Toni. PRISTUP MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA IZVORIMA FINANCIRANJA: STUDIJA SLUČAJA SOCIETE GENERALE–SPLITSKA BANKA DD. Diss. University of Split. Faculty of economics Split., 2017.
24. Partnerstvo za razvoj (bez dat.) Prednosti i nedostaci malog poduzeća. Dostupno na: http://www.partnerstvo-razvoj.net/files/file/pdf/Poduzetnistvo/PrednostiiNedostaci/1.Prednosti-vs-nedostaci-malog-poduzeca.pdf
25. Bogović, Tomislav. "Utjecaj informatičkog poduzetništva na razvoj Varaždinske županije." (2006).

26. CEPOR, (2019). Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2019. CEPOR - Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva, Zagreb. Dostupno na: http://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/SME-REPORT-2019-HR-WEB.pdf
27. Nikolić, Nikša. "Počela javnog financiranja." ,Ekonomski fakultet Split, 1999.
28. Bedeković M. (2017): Porezni sustav, autorizirana predavanja sa primjerima iz prakse, Visoka škola za menadžment u turizmu i informatici u Virovitici, Matije Gupca 78, 33000 Virovitica, dostupno na: https://vsmti.hr/wp-content/uploads/2017/11/Porezni-Sustav-1.pdf
29. Jelčić, B. & Bejaković, P. (2012): Razvoj i perspektive oporezivanja u Hrvatskoj. Zagreb:HAZU
30. Ministarstvo financija,(2020). Porezni sustav Republike Hrvatske. Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/naslovna_tablica_psrh.aspx
31. Kesner-Škreb, Marina. "Porez na dohodak." Financijska teorija i praksa 28.4 (2004): 501-504.
32. Središnji državni portal, (2020). Porez na dohodak. Dostupno na: https://gov.hr/moja-uprava/financije-i-porezi/porezi-i-prijava-poreza/porez-na-dohodak/430
33. Marina Kesner-Škreb: Porez na dobit Financijska teorija i praksa 28 (4) str. 501-504 (2004.)
34. Ministarstvo financija,(2020). Porez na dodanu vrijednost. Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/obrtnici/Stranice/PDV.aspx
35. Kuliš, D. (2004). Troškovi ispunjavanja poreznih obveza-trošarina. Financijska teorija i praksa, 28(3), 339-354.
36. Vlaić, Damir. "Najznačajnije izmjene hrvatskog poreznog sustava." Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku 1-2/2017 (2017): 141-156.
37. Zrinušić, Z., Kudeljan Vraić, M.(2016) Porezna reforma. Porezni vjesnik 12/2016
38. Narodne Novine, (2019).Odluka o proglašenju zakona o izmjenama i dopunama zakona o porezu na dobit. Narodne Novine d.d., 71-06-01/1-19-2

39. Narodne Novine, (2019).Odluka o proglašenju zakona o izmjenama i dopunama zakona o porezu na dohodak. Narodne Novine d.d., 115/16 i 106/18
40. Narodne Novine, (2019).Odluka o proglašenju zakona o izmjenama i dopunama zakona o porezu na dodanu vrijednost.Narodne Novine d.d., 71-06-01/1-19-2
41. Markovićeva privatizacija, (2015). 'Wikipedia,.Dostupno na: //sh.wikipedia.org/w/index.php?title=Markovi%C4%87eva_privatizacija&oldid=16685235.
42. Marković, B., Letinić, S., & Budimir, V. (2013). Porezni poticaji u poslovanju poduzetnika s područja posebnog državnog statusa. Ekonomski vjesnik: Review of Contemporary Entrepreneurship, Business, and Economic Issues, *26*(1), 107-120.
43. Ministarstvo pravosuđa i uprave, (2020). Index percepcije korupcije. Dostupno na: https://pravosudje.gov.hr/index-percepcije-korupcije/21517
44. Bradarić ,(2020). Je li siva ekonomija pravog realnog sektora zapravo dobra za Hrvatsku?Dostupno na: https://www.rijekadanas.com/bradaric-je-li-siva-ekonomija-pravog-realnog-sektora-zapravo-dobra-za-hrvatsku/
45. Fina,(2020). Informacija o neizvršenim osnovama za plaćanje poslovnih subjekata za lipanj 2020. Dostupno na: https://www.fina.hr/-/informacija-o-neizvrsenim-osnovama-za-placanje-poslovnih-subjekata-i-gradana-za-lipanj-2020.-godine
46. HNB, (2019).Informacija o gospodarskim kretanjima. Dostupno na: https://www.hnb.hr/documents/20182/2880633/hbilt253-informacija.pdf/b437e9ac-dbe5-3cdd-c0ed-d474cb794577
47. Europski parlament, (2020):Mala i srednja poduzeća. Dostupno na: https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/hr/FTU_2.4.2.pdf
48. Vidan, M. (2019). PRISTUP FINANCIRANJU MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA U ZEMLJAMA SREDNJE I ISTOČNE EUROPE : Završni r*ad* (Specijalistički diplomski stručni). Preuzeto s https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:294520
49. Rječnik financijskih pojmova. Dostupno na: https://webhosting-wmd.hr/rjecnik-pojmovi-e/web
50. Šarlija, (2008).Pojam i vrste financiranja. Dostupno na: http://www.efos.unios.hr/kreditna-analiza/wp-content/uploads/sites/252/2013/04/3_pojam-i-vrste-financiranja.doc.pdf
51. Trojnar, Karla. Eksterni izvori financiranja malih i srednjih poduzeća u Hrvatskoj. Diss. University North. University centre Varaždin. Department of Technical and Economic Logistics., 2015.

POPIS GRAFOVA SLIKA I TABLICA

Graf 1:Udio MSP sektora i velikih poduzeća u ukupnom broju poduzeća u RH (2014.-2018.) 20
Graf 2: Broj zaposlenih u MSP sektoru i velikim poduzećima (2014.-2018.) 22
Graf 3: Prihod MSP sektora i velikih poduzeća u mil. kn (2014.-2018.) 22
Graf 4: Izvor MSP sektora i velikih poduzeća, u 000 kn. (2014.-2018.) 23
Graf 5:Vrijednost aktive promatranih poduzeća 57
Graf 6:Visina dugotrajne imovine promatranih poduzeća 58
Graf 7:Prikaz pada razine investicija sa svakim porastom poreznog opterećenja 60

Slika 1: Financijska efikasnost poduzeća u 2017. i 2018. godini 29
Slika 2:Poduzetnička aktivnost u RH od 2014.do 2018. mjerena TEA indeksom 30
Slika 3:Porezni sustav RH 36
Slika 4:Porezne stope poreza na dohodak 38
Slika 5:Visina i struktura poreza na potrošnju u RH, (u mlrd. kn) 40
Slika 6:Plasman kredita banaka u 2017. i 2018.godini 52
Slika 7:Srednje vrijednosti aktive,dugotrajne imovine i plaćenog poreza promatranih poduzeća 59
Slika 8:Hausman test 61
Slika 9:LM test 62
Slika 10:Model s fiksnim efektom 63
Slika 11:Model s slučajnim efektom 64

Tablica 1: Definiranje mikro,malih i srednje velikih poduzeća 15
Tablica 2:Broj poduzeća s obzirom na veličinu (2014.-2018.) 20
Tablica 3: Broj zaposlenih u poduzećima s obzirom na veličinu (2014.-2018.) 21
Tablica 4: Visina prihoda u poduzećima s obzirom na veličinu u mil. kn (2014.-2018.) 23
Tablica 5: izvoz po poduzećima s obzirom na veličinu, u 000 kn. (2014.-2018.) 24
Tablica 6: Udio u BDP-u prema veličini poduzeća (2014.-2018.) 24
Tablica 7:Panel ID poduzeća 56
Tablica 8:Odabir varijabli u model 56
Tablica 9:Korelacijska matrica 60

SAŽETAK

Cilj ovog rada bio je analizirati utjecaj poreznog opterećenja na inovativne aktivnosti MSP sektora. Postavljanjem radne hipoteze nastojalo se dokazati da porezno opterećenje smanjuje ulaganje u investicije, odnosno u dugotrajnu imovinu MSP sektora. Korištenjem sekundarnih izvora podataka prikazane su metode grafičkog prikazivanja i metode deskriptivne statistike.

Rezultati dobiveni analizom potvrdili su negativan utjecaj poreznog opterećenja na investiranje u dugotrajnu imovinu, slijedom čega se hipoteza prihvaća kao istinita. Smanjenjem poreznog opterećenja smanjio bi se i pritisak na eksterne izvore kod financiranja investicija.

Ključne riječi: MSP sektor, porezno opterećenje, investicije

SUMMARY

The aim of this paper was to analyze the impact of the tax burden on the innovative activities of the SME sector. By setting up a working hypothesis, an attempt was made to prove that the tax burden reduces investments, regarding in the long-term assets of the SME sector. Using secondary data sources, graphical representation methods and descriptive statistics methods are presented.

The results obtained by the analysis confirmed the negative impact of the tax burden on investment in fixed assets, as a result of which the hypothesis is accepted as true. Reducing the tax burden would also reduce the pressure on external sources to finance investments.

Keywords: SME sector, tax burden, investments